

quæ ille pervenientes in templum Domini pro memoria mittentium afferre deberent. Omnes ergo de captivitate Babylonia liberati sunt, omnes pietatis actibus sunt dediti, sed perfectiores ad ædificandum Domino templum ascenderunt, cæteri eos qui ascenderant adjuvarunt, quia etsi omnes ejecti de potestate tenebrarum eruti ad libertatem pertinerent gloriæ filiorum Dei, omnes ad societatem sanctæ civitatis, id est, Ecclesiæ se annumerari lætantur, non tamen omnium, sed perfectorum solummodo est in ædificatione ejusdem Ecclesiæ etiam aliis prædicando laborare. Unde tales præ cæteris fidelibus duplici honore ab Apostolo digni esse censentur, sicut et Angelus Danieli: *Qui docti fuerint, inquit, fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad justitiam erudiant multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates* (Dan. xii). Qui nimirum eruditores multorum, quo magis suos auditores ad cælestia quærenda ac diligenda instituunt, eo minus ipsi pro terrenis acquirendis sive possideudis curam gerunt; imo etiam sæpissime temporalia jam acquisita pro spe æternorum relinquunt. Unde necesse est eorum inopiæ, ut ad prædicandum subsistant, ditiorum, qui prædicare nequeunt, lar-

gitate subveniri, ut etiam ipsi divites prædicationis ejusdem possint esse consortes. In quorum persona dicit Gaio Joannes: *Pro nomine enim ejus profecti sunt nihil accipientes a gentibus. Nos ergo debemus suscipere hujusmodi, ut cooperatores simus veritatis* (iii Joan.). Quamobrem nunc dicitur, quod hi qui ascendebant ad ædificandum domum Domini adjuvari deberent largitione pecuniarum ab amicis suis, ubicunque habitarent, id est, sive in Chaldaea, seu in aliis locis, in quæ ob metum profugissent Chaldaeorum. Excepto, inquit, quod voluntarie offerunt templo Dei, quod est in Hierusalem, quia oportet eos qui temporalibus abundant divitiis, non solum ex his pauperibus Christi necessaria ministrare, verum etiam ipsos bona, quæ possunt, pro se libenter operari, quatenus horum merito velut oblationis spontaneæ et ipsi in templo Dei, quod est Ecclesia, partem mereantur habere.

Explicit Liber xv Commentariorum Rabani Mauri in volumen Paralipomenon.

Finito libro sit laus et gloria Christo,

Omnibus inceptis postremos cernite casus,

Omnipotens omnes servet Deus hic habitantes.

BEATI RABANI MAURI

FULDENSIS ABBATIS ET MOGUNTINI ARCHIEPISCOPI

EXPOSITIO IN LIBRUM JUDITH.

(ANNO 834.)

EPISTOLA DEDICATORIA

AD JUDITH AUGUSTAM.

(Mabil., Annales SS. ordinis sancti Benedicti.)

Dominiæ electæ, et merito magnæ pietatis ab omnibus venerandæ atque amandæ, JUDITH Augustæ, RABANUS, servorum Dei servus, æternam in Christo supplex optat salutem.

Cum celsitudo magnitudinis vestræ, atque largitio benignitatis, quæ non solum amicis, sed etiam inimicis, ab ipsius Domini ore instructa, prodesse didicit, plurimos faciat sibi devotos; nos etiam quantulacunque pars plebis a Deo vobis commissæ, sub pietate vestra degentes, devotum cogitamus vobis exhibere obsequium. Qui licet non simus censu pretiosarum opum locupletes, tamen studio sacrarum orationum non sumus omnino vacui, quas incessanter quotidie pro vobis, vestroque domino simul ac sobole offerimus: deprecantes ut ipsius dono diu hic incolumes, et in futura vita semper sitis felices atque gaudentes. De cætero, quia vos comperi laudabili excellere ingenio, et sanctarum mulierum quas sacra Scriptura commemorat, virtutes ac studium in bono opere imitari, non frustra arbitratus sum quarundam illarum historiam, alle-

gorico sensu ad sanctæ Ecclesiæ mysterium a nobis translata, vestro nomini dicare atque transmittere, Judith videlicet, atque Esther: quarum unam cœquatis nomine, alteram dignitate. Quæ quidem ob insigne meritum virtutis, tam viris, quam etiam feminis sunt imitabiles, eo quod spirituales hostes animi vigore, et corporales consilii maturitate vicerunt. Sic et vestra nunc laudabilis prudentia, quæ jam hostes suos non parva ex parte vicerat, si in bono cœpto perseverare atque semetipsam semper meliorare contenderit, cunctos adversarios suos feliciter superabit. Adhuc ergo in agone constitutis, ac ideo necesse est divinum implorare auxilium, ut qui suo sanguine mortem vicerat, mortisque auctorem captivaverat, in certamine istius mundi veram vobis victoriam pariat; sicque veraciter triumphantes, ad æternæ beatitudinis gaudia vos pervenire concedat. Accipite ergo Judith homonymam vestram, castitatis exemplar, et triumphali laude perpetuis eam præconiis declarate: ipsumque super omnia benedicite,

qui ei virtutem talem tribuit, ut invictum omnibus hominibus vinceret, insuperabilem superaret. Esther quoque similiter reginam regina, in omni pietatis et sanctitatis actione imitabilem, vobis ante oculos cordis semper ponit, quatenus illius sanctitatis meritum adæquantur, de terreno regno ad celestis regni apicem conscendere valeatis: per ipsius scilicet gratiam, qui illas sanctas mulieres triumphare fecerunt,

et universam Ecclesiam suam quam ipsæ typo præferbant, perpetua victoria triumphantem, celestis patriæ secum efficiat possessorem, Jesus videlicet Deus et Dominus noster, qui vos intus et foris, hic et ubique, nunc et semper custodire dignetur. Optamus vos bene valere, domina Augusta, memorem nostri.

PREFATIO.

Summe Sator rerum, qui verbo cuncta creasti,
Atque opus omne tuum dextra tu rite parasti,
Luminibus cœlum et ramis florentibus arva
Ornans, sicque tuæ deitatis jura revelas
Divis, unde Patrem summum te scire queamus;
Atque parem semper tibi Christum credere natum.
Flatus nempe sacer isto tibi Numine claro
Permanet æqualis, tecumque in sæcula vivit.
Tu Deus es hominum rector Salvator et idem,
Præmia qui justis, pœnamque merentibus indis.
Sexus, personas, ætates perspicis auctor
Mercedem et propriam donas justissimus omni.
Te quoque depono ni linguas lædere quemquam
Reginam fraude, foveasque benignus amatam,
Tu ut facias fortis Judex regnare quietam
Istic, sicque polo Judith ipsa paretur adire.
Quo dignatque vocata ipsa sit manere Christi,
Quam hic memores lætus placat; sis et ubique

illi quo valeat canere odas dicere et astris,
Nec jam sit voto reus altum ad calmen Olympi
B Qui tendit mente casam ordinis atque beati
Ambit quam tribuit illi sæper æthera sedem,
Arbiter omnipotens, qui solus regnat in arce.
Hic tu, Christe, tui servas per sæcula regnum et
Quos salvas illic, hic corripis ante benignus
Rex severus, justus, sanctus, mitis, amandus.
Fac nos velle, rogo, tua jussa implereque rite
Condignis factis fidei, bene jura tenendo.
Quo sedem superam regem te velle sequentes
Scandamus læti, et capiamus regna serena,
Lux ubi perpetua est vitæ, laus, gloria vera
Quo Pater, ac Natus, regnat et Spiritus almus,
Vivus namque Deus verus summusque creator,
Parvos qui et magnos sanat per sæcula justus,
Omnium et est factor judex atque omnibus æquus.

C

INCIPIT

EXPOSITIO IN LIBRUM JUDITH.

CAPUT PRIMUM.

De Arphaxad rege Medorum, qui, superatis multis gentibus, Ecbatanis civitatem extruxit, et quomodo postmodum a Nabuchodonosor superatus est.

Arphaxad itaque rex Medorum subjugaverat multas gentes in imperio suo, et ipse ædificavit civitatem potentissimam, quam appellavit Ecbatanis. Quidam quærendum putant, historia Judith quo tempore, quibusve sub regibus edita fuerit; ob hoc maxime, quia ipsi reges in historia notati sunt, hoc est, Arphaxad et Nabuchodonosor, apud eos qui Assyriorum vel Medorum historias conscripsere, in ordine regum utriusque regni inserti non reperiuntur. Nam rex primus apud Assyrios, qui eminere cæteris potuit, Ninus fuit, qui in regione Assyriorum civitatem nominis sui, hoc est, Ninum, quam Hebræi vocant Niniven, dicitur condidisse. Hic ergo cum gentes plurimas bello petivisset ac superasset, postremum bellum illi fuit cum Zoroastre Bactryanorum rege, qui primus fertur artes magicas inve-

nisse, hocque occiso et ipse decessit. Post quem Semiramis uxor ejus totius Asiæ regina Babylonem urbem instauravit, caputque regni Assyrii et esset instituit, sicque regnum Assyriorum diu inconcussa potentia stetit. Sed cum Arbatus, quem alii Arbaces vocant, præfectus Medorum, idemque natione Medus, Sardanapalum regem suum apud Babyloniam interfecisset, regni nomen et summam in Medos transtulit: ita nimirum Babylonis regnum eo anno in Medos derivatum est, quo anno apud Latinos Procas Anullii et Numitoris pater, avus autem Rex Silvæ, quæ mater Romuli fuit, regnare cepit. Discedente autem Arbato in Medos, partem regni penes se retinere Chaldæi, quia Babyloniam sibi adversus Medos vindicaverunt. Ita Babylonice potestas apud Medos, proprietaria apud Chaldæos fuit, Chaldæi autem propter antiquam regie urbis dignitatem non illam suam, sed se illius vocare voluerunt. Unde factum ut Nabuchodonosor, cæteri que post eum usque Cyrus reges, quamvis Chaldæorum viribus potentes, et Babylonice nomine clari le gantur, in

numero et ordine regum non habeantur illustrium. A Equidem eo tempore quo Azarias, qui et Ozias nominatus est, super duas tribus in Jerusalem regnavit, et Jeroboam filius Joab regis Israel super decem tribus in Samaria regnaverat, regnum Assyriorum per Arbatum destructum, atque in Medos translatum est, et interim sine principibus res agebatur, usque Dejocum regem, qui Ecbatanis condidit civitatem; in medio autem tempore, Chaldaei proprie praevalabant; quorum separatæ quædam regum successiones, ut supra dictum est, feruntur. Denique Thelgathphalnasar et Salmanasar et Sennacherib reges Assyriorum, terram Israelitarum iisdem temporibus vastasse, atque eos in captivitatem duxisse describuntur, antequam Dejocus in Media regnarit. Noster autem Nabuchodonosor Jerosolymam vastavit. Tamen aliquorum regum Medorum inter Arbatum et Dejocum in Chronicis introducta reperimus nomina, ubi refertur quod post Arbatum viginti octo annis regnantem, secundus Sosarinus in Medis triginta annis regnavit. Post quem Medus tertius annis quadraginta; post hunc quartus Carduceas annis tredecim; deinde Dejocus annis quinquaginta quatuor; post Dejocum autem Phraates annis viginti in memorata gente regnavit. Post hunc Cyaxarus sive Diocles annis triginta duobus, qui moriens imperium Astyagis ex filia regno privavit, ac regnum Medorum in Persas transtulit et Babyloniam vastavit, ac regnum illius penitus destruxit, interficiens Baltassar abnepotem Nabuchodonosor regis Babylonis, juvante sibi Dario, ut Josephus testatur, propinquo suo, filio utique Astyagis, annos ætatis habente sexaginta duos. Hæc autem ideo posuimus, ut lector diligens aliquam notitiam regum Assyriorum atque Medorum in prædicto opere breviter a nobis succinctam inveniens, paratius agnitis regum successionibus historiæ indagare possit veritatem, cui maxime prædictorum regum ordo narrationis conveniat. Cæterum Eusebius in Chronicis suis asserit Cambysem filium Cyri, qui post patrem triginta annis regnantem octo annis in Perside regnavit, ab Hebræis secundum Nabuchodonosor vocari, sub quo Judith historia conscripta sit. Sed quia ipsa historia Arphaxad dicit esse regem Medorum, et Nabuchodonosor regem Assyriorum, qui regnaret in Ninive, ipsumque Nabuchodonosor superasse regem Medorum, et obtinuisse eum, non invenio quomodo regnum Assyriorum a Medis atque Persis destructum atque vastatum rursus prævaluerit ipsis Medis, si Cambyses Nabuchodonosor esse intelligatur, nisi forte dicamus quod ipse Cambyses, quia gentes finitimas impugnare et Ægyptum superasse describitur, cum regnum Assyriorum atque Persarum eo tempore unitum erat, aliquem regem, nomine Arphaxad, in Media repugnantem vicerit, ac suo imperio subjugaverit. Sed ad hanc opinionem sequendam neminem invitum trahimus, eligat quisque quod sibi utile videatur tantum ut sensus ejus veritati non discordet.

« Et ipse ædificavit civitatem potentissimam, « quam appellavit Ecbatanis ex lapidibus quadratis « et sectis: fecit muros ejus in altitudinem cubicorum septuaginta, et latitudinem cubicorum triginta, turres vero ejus posuit in altitudinem cubicorum centum. » Ecbatanis Mediæ provinciæ metropolis est, quam superius diximus a Dejoco Medorum rege conditam, sed quia modo præsens historia ædificatam esse ab Arphaxad civitatem potentissimam murorum nimia celsitudine atque amplitudine, turrium altitudine narrat, possumus eam intelligere a Dejoco primitus conditam, sed ab Arphaxad amplificatam; sicut et Josephus narrat Danielem prophetam sub Dario rege in eadem civitate Mediæ mausoleum valde præclarum et mirabiliter nimis instruxisse, quod equidem, ut ipse dicit, manet hactenus, videntibus creditur mirum ædificatum, ita ut ea die qua conspicitur putetur esse constructum, sic ei pulchritudo nova videtur et solida, nullaque senectute tam magni temporis longævitate confecta, cum ædificia eadem quæ homines patiantur, et ad vetustatem perveniant, et sua fortitudine longævitate careant, ac proprii decoris amissione marcescant. Hactenus enim sepeliuntur ibi Medorum reges atque Persarum, pariter et Parthorum. Et cui hæc cura committitur, sacerdos est Judæorum, et hoc fit usque ad præsens tempus. Sequitur:

« Et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui, et in gloria quadrigarum suarum. Anno « igitur duodecimo regni sui Nabuchodonosor rex « Assyriorum, qui regnabat in Ninive civitate magna, pugnavit contra Arphaxad, et obtinuit eum « in campo magno, qui appellatur Ragau circa Euphraten et Tigrim, et Jadason, in campo Erioch « regis Elicorum. » Per nomina locorum situs denotantur gentium, quia et cosmographi produnt a flumine Indo, quod est ab Oriente, usque ad flumen Tigrim, quod est ab Occasu, regiones sunt istæ: Aracusia, Parthia, Assyria, Persida et Media, situ terrarum montuoso et aspero. Hæ a Septentrione habent montem Caucasum, a Meridie mare Rubrum, et sinum Persicum. In medio autem sui flumina præcipua Idapem et Arbiminin. In eis sunt gentes triginta duæ. Sed generaliter Parthia dicitur, quamvis Scripturæ sanctæ universam sæpe Mediam vocent a flumine Tigri usque ad flumen Euphraten. Mesopotamia est incipiens a Septentrione inter montem Taurum et Caucasum, cui ad Meridiem succedit Babylonia, deinde Chaldaea, novissime Arabia Eudemon, quæ inter sinum Persicum et sinum Arabicum angusto terræ tractu, et montem versus extenditur. In his sunt gentes viginti octo, sicque factum ut duo potentissima regna inter se confligentes plurimarum gentium in confinibus suis comparaverint exercitus; ubi demum victoria ad Chaldaeos, sive Assyrios concessit. Mystice autem per Arphaxad arrogantium typus atque superborum potest exprimi, quorum totus nisus et labor, qui per fastum tumoris atque per elationem mentis agitur,

facile in partem spiritualis Nabuchodonosor, id est diaboli, cadit. Ipse enim est, ut Scriptura testatur, rex super universos filios superbiæ. Unde etiam sequitur: « Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor, et cor ejus elatum est, » quia quando proditorum multitudinem decipiendo ac prævalendo antiquus hostis suæ subjicit voluntati, tunc elatum est cor ejus, propriæ illud ascribens fortitudini, non promisso divini judicii, et eo magis exardescit ad plurimorum interfectionem, quo se videt quibusdam prævalere per pravam suggestionem, et multos interitus sui habeat principes, de quo subditur:

« Et misit ad omnes qui habitabant in Cilicia et « Damasco, et ad gentes, quæ sunt in Carmelo et « Cedar, et inhabitantes Galilæam in campo magno « Esdredon, et ad omnes, qui erant in Samaria, et « trans flumen Jordanem usque Jerusalem, et om- « nem terram Jesse, quousque perveniatur ad mon- « tes Æthiopiæ. » Per diversas provincias spiritua- lis Nabuchodonosor legatos suos mittit, cum turbas malignorum spirituum ad seducendas gentes dispergit, nec parcat quantum permittitur alicujus dignitati seu honori, sed omnes secum vult ad gehennam trahere, et socios facere propriæ perditionis. Ad ipsos quoque fideles actus sui nequitiam porrigit, nec eos securos et quietos esse permittit, quod nomen Jordanis atque Jerusalem figuraliter ostendit. Neque sibi satis est ethnicus per errorem captivare, imo et studet, si possibile est, electos ipsos subvertere, de quo in Job scriptum est: « Absorbet fluvium, et non mirabitur, habet et fiduciam quod inffuat Jordanis in os ejus. » Et item: « Escæ, inquit, ejus electæ sunt; » sed quia licet multos superet, tamen a multis contemnitur, atque, ut justum est, cum pravis suggestionibus suis indigne repellitur atque abjicitur, sicut sequentia demonstrant, ubi dicitur:

« Omnes uno animo contradixerunt et remiserunt « eos vacuos ac sine honore abjecerunt. » Sed quia malignus hostis, licet aliquando a piis superetur, tamen a cœpta malitia non desistit, sed in protervia sua perseverans rediviva rursus suscitatur bella, ac totum furoris sui effundit tumultum; unde subjungitur. « Tunc indignatus Nabuchodonosor rex « ad omnem terram illam juravit per thronum « et regnum, quod defenderet se de omnibus re- « gionibus his. »

CAPUT II.

De Nabuchodonosor rege Assyriorum, qui propter spreto nuntios suos Holofernem principem militiæ cum exercitu direxit, ut ei omnem Occidentem subjugaret.

« Anno tertio decimo Nabuchodonosor regis, vi- « gesima et secunda die mensis primi, factum est « verbum in domo Nabuchodonosor regis Assyrio- « rum ut defenderet se. Vocavitque omnes majores « nata, omnesque duces et bellatores suos, et ha- « buit cum eis mysterium consilii sui; dixitque co-

« gitationem suam in eo esse, ut omnem terram suo « subjugaret imperio. » Quid est quod Nabuchodonosor furore repletus, et fastu arrogantia elatus, promittit se ulcisci in his qui resistebant sibi, jactatque se omnem terram suo imperio subjugare velle, nisi quod diabolus propria superbia excitatus, totius orbis sibi spondet imperium, certatque pro viribus, ut a cultu pietatis abstracto, impietatis suæ faciat consortes. Qui se quondam jactans de potentia regni sui, juxta prophetæ sententiam, sub figura regis Babylonis taliter in corde suo locutus est dicens: « In cælum ascendam, super sidera Do- « mini exaltabo solium meum; sedebo in monte « testamenti in lateribus Aquilonis; ascendam su- « per altitudinem nubium, et ero similis Altissimo. » B Qui et in Evangelio Releemptorem nostrum deducens in montem excelsum valde, ostendit omnia mundi regna et gloriam eorum, et ait: « Hæc omnia « tibi dabo, si procidens adoraveris me; » arrogantia enim ei non per modum, sed infirma certum habet casum, quod in fine clarebit.

« Vocavit Nabuchodonosor rex Holofernem prin- « cipem militiæ suæ, et dixit ei: Egrederere adver- « sus omne regnum occidentis, et contra eos præ- « cipue qui contempserunt imperium meum. Non « parcat oculus tuus ulli regno, omnemque urbem « munitam subjugabis mihi. » Holofernem hunc aut gentium principatum, qui persecutus est Ecclesiam Christi, aut ipsum etiam iniquorum omnium caput, et novissimum perditionis filium possumus intelligere, qui extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur; ita ut in templo Domini sedens, ostendat se tanquam ipse sit Dominus, in quem totus intrabit Satanas, ut faciat ea quæ non fecerunt patres sui, neque patres patrum ejus, et Dominum patrum suorum non reputabit, nec quemquam deorum curabit. Qui juxta Danielis prophetiam adversus universa consurget, et veniet in multitudine magna, ut conterat et interficiat plurimos, et figat tabernaculum suum ample inter maria super montem inclytum, et sanctum, ubi et a divina potentia contritus corruet. Huic etiam, juxta Apocalypsin, draco dedit virtutem et potestatem bestiæ, et adoraverunt bestiam dicentes: « Quis similis bestiæ, et quis poterit pugnare cum ea? Et datum est ei os loquens magna et blasphemiam; et data est illi potestas facere menses quadraginta duos. Et aperuit os suum in blasphemias ad Dominum, blasphemare nomen ejus et tabernaculum ejus, et eos qui in cælo habitant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis, et vincere illos. Et data est illi potestas in omnem tribum et populum, et linguam, et gentem, et adorabunt eam omnes qui inhabitant terram, quorum non sunt scripta nomina in libro vitæ agni, qui occisus est ab origine mundi. » Per fraudem enim Antichristi, et falsam ipsius potestatem diabolus sibi totius orbis pollicetur dominationem, nec parcat oculus ejus ulli regno, quia persecutionem maximam excitat in universo mundo. Erunt enim, ut

Evangelium testatur, tribulationes tales, quales non fuerunt ab initio creaturæ, quam condidit Deus usque nunc, neque fient. Et nisi breviasset Dominus dies illos, non fuisset salva omnis caro, sed propter electos, quos elegit, breviavit dies. Unde de historico Holoferne subjungit Scriptura dicens :

« Ascenditque omnia castella eorum et obtinuit omnem munitionem, » Ut typici Holofernis exprimatür sævitia atque crudelitas, per omnia castella ascendit, et obtinet omnem munitionem, cum plebrosque ex his qui videbantur habere firmitatem fidei et virtutum excellentiam partim dolo, partim etiam aperta insecutione, de statu veræ religionis præcipitando dejecit atque prosternit. Et frangit omnes civitates excelsas, quia de nostris pastoribus, qui prælati sunt gregi Dominico, nonnullos astutia sua frangit, ac omnem locupletationem eorum deprædat, cum scientiæ ipsorum amplitudinem, cum cæteris instrumentis, quibus Deo servire debebant, per illecebras voluptatum captivando, vel in manifestam blasphemiam compellendo, in usum servitili sui convertit. Eosque qui resistunt sibi, occidit in ore gladii, quia quos deflectere ad consensum nequitie suæ non prævalet, hos corporali morte interimere studet

« Prædavitque omnes filios Tharsis, et filios Ismael, qui erant contra faciem deserti, et ad austrum terræ Cellon et transivit Euphratem, et venit in Mesopotamiam. » Per diversas enim provincias, et nomina diversorum locorum, quæ in historia continentur, distinctio designatur octodecim personarum grandium ac dignitatum, ex quibus omnibus diabolus aliquam contendit sibi vindicare portionem. Nec formidat alicujus pugne subire difficultatem, sed propria malitia instigatus, grandis potentiæ gravem certat efficere ruinam.

« Et post hæc descendit in campos Damasci in diebus messis, et succendit omnia sata, omnesque arbores et vineas fecit incidi, et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram. » Quid per Damascus, qui interpretatur *sanguinis potus*, nisi gentilium dominationis exprimitur potestas, quæ fidelium, hoc est, martyrum Christi inhiante sitit fundere sanguinem, et maxime in illa persecutione novissima, quæ juxta mundi finem ventura est, quando tempus messis, hoc est, consummatio appropinquat sæculi? Tunc per secundam veri Holofernis, hoc est, Antichristi crudelissimam jussionem, per latitudinem totius orbis universæ Ecclesiæ gravissima excitatur persecutio. Et quidquid in satis viride, vel quidquid in arboribus floriferum, seu in vineis spiritualibus fructiferum, hoc enim sanctis viris invenitur utile, jucundum et fructuosum, totum gladio persecutionis devastare, ac flamma invidiæ exurere contendit. Unde evenit, quod subjungitur : « Et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram ; » quia carnalia corda, quæ amore terrenarum rerum obligantur, audita et visa hostis ipsius immanitate contremiscunt. At vero hi

qui exuti terrestribus curis, et carnalium illecebris voluptatum cum Apostolo dicere possunt : « In carne autem ambulantes non secundum carnem militamus, et nostra conversatio in cælis est. Unde et Salvatorem nostrum expectamus Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformavit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ, » non terrentur hostium temporali persecutione, sed elevatis oculis mentis propinquum judicis sui et redemptoris lætabundi expectant adventum.

CAPUT III.

Ubi Holofernes provincias devastans diversarum regionum legatos ad se missos suscepit, qui se et cuncta sua ei tradiderunt, et tamen ipsorum civitates ac deos destruit.

« Tunc miserunt legatos suos universarum urbium ac provinciarum reges ac principes Syriæ, scilicet Mesopotamiæ et Syriæ, Sobal et Libyæ atque Ciliciæ, qui venientes ad Holofernem : Desinat indignatio tua erga nos ; melius est enim, ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi magno, et subditi simus tibi, quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostræ damna patiamur. » Devastante igitur Holoferne terram plurimorum, ex diversis urbibus ac locis reges et principes adulandi et placandi sibi eum causa legatos mittunt, hoc est, Syriæ, Mesopotamiæ, Libyæ atque Ciliciæ ; quia æstuante in mundo persecutore divitiarum possessores, et potentes sæculi, atque voluptatum terrestrium amatores conciliari sibi nequam principem student, quatenus mortis discrimen, et concupitarum rerum damnum evadere possunt. Denique difficile est, imo impossibile, ut amatores mundi veri fiant dilectores Domini, dicente Scriptura : « Qui vult amicus esse sæculi hujus, inimicus Domini constituitur. » Et Joannes apostolus : « Si quis, inquit, diligit mundum, non est charitas Patris in eo. » Similiter quoque Dominus in Evangelio de divite, qui habebat multas possessiones, et tristis in verbo Dei effectus est, dixit discipulis suis : « Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum cælorum : Et iterum dico vobis : Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum cælorum. » Item alibi in Evangelio de parabola seminantis sic inter cætera ait : « Qui autem seminatus est in spinis, hic est qui verbum audit, et sollicitudo sæculi istius et fallacia divitiarum suffocat verbum, et sine fructu efficitur. » Nomina supra memoratarum provinciarum non incongrue idipsum sua interpretatione ostendunt ; nam Syria interpretatur *sublimis*, sive *dumeta*, seu *vana vetustas* ; Mesopotamia *elevata* ; Libya *venientia*, sive *intransita*. Cilicia *cætus*, *luctus* vel *vomitus ejus*. Qui ergo corde in desideriis terrenis defuit, et extollitur mendana superbia ; veterisque hominis vanitatem sequitur, ingrediens terram diaboli viis, proculdubio lucertium cœtui atque luxuriæ suæ penas hœntium in inferno socialitur. Et juxta illud libri Job : « Ad ca-

lorem nimium transit ab aquis nivium ; > ubi secundum Evangelii sententiam : « Et vermis eorum non morietur et ignis non exstinguetur. »

« Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna et obtinuit omnem civitatem, et omnem inhabitantem terram. De universis autem urbibus assumpsit sibi auxilios viros fortes et electos ad bellum. Tantisque metus provinciis illis incubuit, ut universarum urbium habitatores principes, et honorati simul cum populis exirent obviam venienti, excipientes eum cum coronis et lampadibus, decentes choros in tympanis et tibiis, nec ista tamen facientes ferocitatem ejus pectoris mitigare potuerunt : nam et civitates eorum destruxit, et lucos eorum excidit. » De montibus cum equitibus immanis turba persecutorum descendit, cum de iniquo consilio superbæ mentis ad perpetrandas pravas actiones foris procedit. Obtinet civitatem et omnem inhabitantem terram, cum carnales mentes et operationes illorum in nequitia suæ usum convertit ; cui auxiliatores sunt viri fortes ex urbibus et strenui ad bellum, cum eos, quos ingenii calliditate et corporis valetudine florere conspicit, undique ad suam malitiam exerceadam colligit, ut tanto innocentium turbam fortius premat, quanto plurimorum societatem in suæ fraudis consensum trahat ; et quorum se mentibus per delectationes terreneas placere considerat, per eorum molimina simplicium vitam in fundo subvertat. Nec tamen ipsi executores suæ voluntatis ista facientes ferocitatem ejus Christiani evadunt, sed cum per eos sui doli in aliis machinamentum expediret, ipsorum quoque consequenter interitum consummabit. Unde subjungitur : « Civitates eorum destruxit, et lucos eorum excidit, » cum non solum eorum infandos actus finis malis dissipat, sed et simulationem eorum, qua se impune posse peccare fingebant, post mortem corporis in animabus eorum pœnis ignis æterni excruciat. Cujus nequitia auctor nullo modo latet, sed subsequenti sententia manifestatur cum dicitur :

« Præceperat enim illi Nabuchodonosor rex, ut omnes deos terræ exterminaret, ut ipse solus diceretur Deus ab his nationibus, quæ potuissent Holofernis potentia subjugarî. » Quia ipse diabolus, qui rector et caput omnium est iniquorum, hoc per occultas insidias molitur, hocque per apertas persecutiones machinatur, ut sensus et labor terrestrium universus in suum cultum commutetur, et ipse omnium dominetur. Nec mirum, quia in hominibus hoc agere certat, cum et hominem Deum fraudis suæ dolo aggredi præsumpsit, et illum in montem excelsum ducens, et omnem gloriam mundi ei ostendens sermone nefando tentavit dicens : « Hæc omnia tibi dabo si procides adoraveris me. » Sed confusus ab eo recessit, in quo malitiæ suæ effectum nullum habuit, imo potestatis suæ dominationem in nobis amisit, quia victoria nostra caput est nostrum, qui alligavit fortem et ejus vasa diripuit, ipsamque mortem sua morte interficiens, triumphans re-

A surrexit in gloria, ut in nomine ipsius omne genus flectatur cœlestium, terrestrium et infernorum ; et omnis lingua confiteatur, quia Deus noster Jesus Christus in gloria est Dei Patris. »

CAPUT IV.

Ubi filii Israel, cognito adventu Holofernis, exterriti, et cæperunt præparare munitiones et clamare ad Dominum instantissima voce. De eo quod Eliachim sacerdos magnus filios Israel confidere de Domini præsentia cohortatur, ne hostium paverent incursum.

« Tunc audientes hæc filii Israel, qui habitabant in terra Juda, timuerunt valde a facie ejus. Tremor et horror invasit sensus eorum, ne hoc faceret Jerusalem et templo Domini, quod fecerat cæteris civitatibus et templis earum. Et miserunt in omnem Samariam per circuitum usque Jericho, et præoccupaverunt omnes vertices montium, et muris circumdederunt vicos suos et congregaverunt frumenta in præparationem pugnae. » Æstuante persecutore timor et tremor invasit Israelitas, ne hoc faceret Jerusalem et templo Domini, quod fecerat cæteris civitatibus et templis earum ; cum Ecclesia Christi fragilitati compatiens infirmarum animarum, quas sub cura sua susceptas, quæ et rudium in fide casum pertimescens, sævitia atque calliditate hostis antiqui præcavere studet, ne per lictores suos, hoc est, paganos, Judæos et hæreticos, corda innocentium decipiat, atque gravem in populo Domini efficiat ruinam. Et propter hoc dicitur, quod mittentes Israelitæ circumquaque præoccupaverint omnes vertices montium, quia sanctæ Ecclesiæ auctoritas prepositorum suorum commovet strenuitatem, quatenus probos viros, atque virtutum studiis celos omni intentione et tam precibus, quam etiam exhortatione confortare et servare studeat illæsos ; ut si alicubi hostis per simplicium injuriam in castra Ecclesiæ irrumpere tentaverit, per istorum fortitudinem, ac robur fidei ocius repellatur. Et muris circumdant vicos suos, cum fidei scuto, et propugnaculo virtutum undique munire student sibi commissos. Et congregant frumentum in præparationem pugnae, cum sententias sacrarum Scripturarum, et pabulum cœlestis doctrinæ in pastum fidelium animarum recondunt, ne forte fame divini verbi desperent, atque hostium spiritualium prædæ fiant.

« Sacerdos etiam Eliachim scripsit ad universos, qui erant contra Esdremon, quæ est contra faciem campi magni juxta Dothain et universos, per quos viæ transitus esse poterat, ut obtinerent ascensus montium, per quos via esse poterat ad Jerusalem, et illic custodirent ubi angustum esse iter poterat inter montes. » Sacerdos Eliachim, qui interpretatur Domini resurrectio, nullum melius designat, quam Redemptorem nostrum, qui in Evangelio ait : « Ego sum resurrectio et vita. » Iste ergo scribit ad universos, qui erant contra faciem campi magni juxta Dothain, cum per Scripturam evangelicam commonet omnes fideles suos ac devotos famulos, qui contra delectationes mundi, et carnalia deside-

ria, quæ ducant ad defectionem vitæ ac mortem perpetuam, pugnant, ut observent ascensus montium, hoc est, subtilitatem ingenii quorumlibet, ne hæretica versutia subtilem ibi inveniatur tramitem, et per hunc in Ecclesiæ castra perniciosum introducat errorem. Sicut enim acumen ingenii plurimum prodest in his, qui timendo Deum sinceritatem fidei catholicæ humiliter servant, ita plurimum obest in illis qui spernentes Domini timorem superbiendo sectas nocivas contra fidem componere non formidant. Sed veri Israelitæ sacerdotis sui et Domini scriptis admoniti, divinorumque testamentorum sententiis imbuti, per viam præceptoris sui obediunt mandatis. Unde fit quod sequitur :

« Et clamavit omnis populus ad Dominum instantia magna, et humiliaverunt animas suas in jejuniis et orationibus ipsi et mulieres eorum, et induerunt se sacerdotes ciliciis, et infantes prostraverunt contra faciem templi Domini, et altare Domini operuerunt cilicio, et clamaverunt ad Dominum Deum unanimiter. » Humiliant animas suas in jejuniis ipsi et mulieres eorum, qui per continentiam salutarem non solum carnem macerant, quin etiam suas mentes ab illicitis desideriis coercendo castigant. Infantesque prosternunt contra faciem templi, qui innocentium preces ante conspectum gloriæ Domini cum lacrymis suppliciter offerunt. Induunt se sacerdotes ciliciis, et altare Domini operiunt cilicio, cum doctores Evangelii, et duces plebis Dei et devotionem pariter cum populo, et actionem assumunt poenitentiae, quatenus sibi maiestatem divinam concilient, et pietatis ejus misericordiam impetrent. Ipsi sunt autem altare Domini, qui in ara cordis sui jugiter laudis hostiam immolant. Cilicium autem quod de caprarum pilis textitur, peccatorum præstat figuram, pro quibus necessaria est poenitentia, quia sine illa ipsi peccatores veræ salutis non inveniunt remedia. Hocque sciendum, quod magnum et præcipuum in piis precibus sit adiutorium, si meditatio Dominicæ passionis adhibeatur, quæ in ara crucis pro peccatis nostris expleta est, quia non solum pro nostris offensionibus, sed etiam pro totius mundi in expiationem omnium peccatorum sanguis Redemptoris nostri effusus est. De quo Joannes ait : « Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. »

« Et clamaverunt, inquit, ad Dominum Deum Israel unanimiter, ne darentur in prædam infantes eorum, et uxores eorum in divisionem, et civitates eorum in exterminium, et sancta eorum in pollutionem. » Quia unanimitas Ecclesiæ apud Domini misericordiam, velocem meretur exauditionem, nec hostis prævalet eis nocere nequitia, pro quibus charitatis atque unanimatis laborat instantia. Unde Paulus docet unitatem spiritus servare in vinculo pacis, et unanimes esse in orationibus. Quia, juxta Jacobi sententiam, « multum valet deprecatio justii. »

A Et Petrus : « Charitas, ait, multitudinem cooperit peccatorum. »

« Tunc Eliachim sacerdos Domini magnus circuit vit omnem Israel, locutusque est ad eos dicens : « Scitote quoniam exaudivit Dominus preces vestras, « si manentes permanseritis in jejuniis et orationibus in conspectu Domini. » Spiritualis enim Eliachim et verus sacerdos noster, qui secundum ordinem Melchisedech pontifex nobis a Deo factus est, non solum per semetipsum incarnationis suæ tempore, sed et modo in apostolis suis et doctoribus Evangelii castra circuit Ecclesiæ, commonens fideles suos hostis antiqui præcavere insidias, et exhortans eos in fidei virtute ac precum perseverare constantia, quæ eis certam de omnibus iniuriis parit victoriam. Unde legitur in Evangelio, quod circumiret Jesus totam Galilæam docens in synagogis et prædicans Evangelium, et sanans omnem languorem, et omnem infirmitatem in populo. Et alibi ipse discipulis suis ait : « Vigilate itaque omni tempore, orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia, quæ futura sunt, et stare ante filium hominis. » Hinc Petrus hortatur diceas : « Sobrii estote et vigilate in orationibus, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret, cui resistite fortes in fide. » Adjuvant autem ad hoc certamen agendum fortium virorum exempla, qui eminentia rectæ fidei hostibus præstabant universis, et robore virtutum eos constanter revincabant. Unde Eliachim ipse Moysi exemplum, quo contra Amalech magis oratione quam armis bellicis conflegebat, introduxit. Hinc etiam Paulus ad Hebræos fidei virtutem laudans, patrum copiosa exempla in testimonium ascivit, qui per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam, adepti sunt promissionem. De quo et Jacobus ait : « Exemplum accipite, fratres, laboris et patientiæ per prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini nostri Jesu Christi. »

« Ad hanc igitur exhortationem ejus deprecantes Dominum permanebant in conspectu Domini, ita ut etiam hi qui offerebant Domino holocausta, præcincti ciliciis offerrent sacrificia Domino, et erat cinis super capita eorum. Et ex toto corde suo omnes orabant Deum, ut visitaret populum suum Israel. » Denique fideles, prædicatorum suorum exhortatione confortati, permanent in oratione, et eo magis, quo bonorum magistrorum exemplis provocantur, qui secundum Domini præceptum dicunt et faciunt. Offerunt ergo Ecclesiæ Christi sacerdotes præcincti ciliciis holocausta Domino, quando carnem suam crucifigentes cum vitiis et concupiscentiis totam vitam dedicant Deo. Offerunt et sacrificia Domino, quando hostiam laudis ore et animo offerunt devoto. In quorum capitibus ponitur cinis, cum fragilitatis suæ sedulo memores corde contrito et humiliato lacrymas Domino pro salute veri fundunt Israelis, quatenus ab inimicis liberati ad conspectum perveniant sui Redemptoris.

CAPUT V.

Quod Holofernes audiens filios Israel itinera montium conclusisse, iratus est valde, et a principibus suis exquiri, unde filii Israel originem ducerent, vel quæ eorum virtus esset, cui Achior plenius de hac re respondit. Ad ejus relationem irati principes Holofernis.

« Nuntiatumque est Holoferni principi militiæ Assyriorum, quod filii Israel præpararent se ad resistendum, ac montium itinera conclusissent, et « furore nimio exarsit in iracundia magna, vocat- « vique omnes principes Moab et duces Ammon, et « dixit eis : Dicite mihi quis sit populus iste, qui « montana obsidet, aut quæ, et quales, et quantæ « sint civitates eorum, quæ etiam sit virtus eorum, « aut quæ sit multitudo eorum, vel quis rex militiæ « illorum, et quare præ omnibus qui habitant in « Oriente, isti contempserunt nos, et non exierunt « obviam nobis, ut susciperent nos cum pace. » Nuntiat Holoferni typice, quod filii Israel præpararent se ad resistendum, ac montium itinera concludant, quia hoc innoscit sanctæ Ecclesiæ persecutoribus universis, qui parent voluntati diaboli, ceu membrâ capiti, quod credentes Christo Domino deliberant repugnare malis animo fido, et omnem superbiam detestentur, per quam maxime adversarii irrupere et vincere student. Hinc irritatus hostis admirande sciscitatur, unde eis tanta sit mentis constantia, quod munimentum fidei, quis rex, quæ militia tantæ virtutis, cujus potentia nemo resistere possit? Et bene in Oriente isti habitare dicuntur, quia lumine fidei ac luce scientiæ tales semper illustrari desiderant, quatenus tenebrarum cohortes expugnare ac repellere facilius possint.

« Tunc Achior dux omnium filiorum Ammon respondens ait : Si digneris audire, Domine mi, dicam veritatem in conspectu tuo de populo tuo qui « in montanis habitat, et non egredietur verbum « falsum ex ore meo. Populus iste ex progenie Chal- « dæorum est. Hic primum in Mesopotamia habitavit, quoniam noluerunt sequi deos patrum suorum « quæ erant in terra Chal- « dæorum. Deserentes itaque « cæremonias patrum suorum, quæ in multitudine « deorum erant, unum Deum cœli coluerunt, qui et « præcepit eis ut exirent inde et habitarent in Cho- « ran. » Per Achior ducem filiorum Ammon, qui licet idololatriæ deditus fuerit, tamen aliqua vera de divinis operibus atque miraculis prædicavit, non inconvenienter illi intelliguntur, qui nondum regenerati sunt Christi baptismate, nec fidem catholicam perfecte didicerunt, sed tamen aliqua jam doctrinæ evangelicæ insignia audiendo perceperunt, quæ etiam proferre ad aliorum notitiam non pertimescunt, quæ fidei nostræ concordant. Ili contra Ecclesiæ unitatem cum cæteris persecutoribus Christianæ fidei licet pugnare non detrectent, tamen ratione veritatis superati ipsam veritatem usquequaque abscondere non possunt, imo plerumque eam lucidis sententiis promunt. Unde in libro Job amici ipsius Job, qui ad consolandum eum venerant

PATROL. CIX.

A super plaga quæ ei acciderat, pro consolatione injuriam inferentes aliqua in suis dictis vere inferebant, sed tamen per omnia ipsi veritati non concordabant. Habent quippe hæretici proprium, ut malis bona permisceant, quatenus facile sensui audientis illudant. Si enim prava dicerent, citius in sua pravitate cogniti, quæ vellent nemini persuaderent. Rursum si semper recte sentirent, profecto hæretici non fuissent; sed dum fallendi arte ad utraque deserviunt, et ex malis bona inficiunt, et ex bonis mala, ut recipiantur, abscondunt. Sicut qui veneni poculum porrigit, ora poculi dulcedine mellis tangit, cumque hoc quod dulce est primo tactu delibatur, et illud quod est mortiferum indubitanter absorbetur: itaque hæretici, licet permisceant recta perversis, ut audiendo bona auditores sibi attrahant, et exhibendo mala eos latenter peste corrumpant, aliquando tamen prædicatione Ecclesiæ sanctæ et exhortatione correcti ab hac sensus sui diversitate salvantur. Sicut Achior videns victoriam Judith, reliquit errorem pristinum, et associatus est Israelitis per credulitatem circumcidens carnem præputii sui, et appositus est ad populum Dei. Hinc et amici Job reconciliationis suæ sacrificium ejus de sancti viri manibus offerunt, atque ad superni judicis gratiam vel addicti revocantur; quos tamen in Evangelio illa decem leproso- rum mundatio designat. In lepra quippe et pars cutis in fulgorem ducitur, et pars in colore sano retinetur. Leprosi itaque hæreticos expriment, qui dum rectis prava permiscunt, colorem sanum maculis aspergunt. C Unde et bene ut salventur, clamant: « Jesu, præceptor, » qui enim in ejus verbis se errasse significant hunc salvandi humiliter præceptorem vocant.

« Et factum est, cum cessasset loqui Achior verba hæc, irati sunt omnes magnates Holofernis, et cogitabant interficere eum, dicentes ad alterutrum: « Quis est iste qui dicat filios Israel posse resistere « regi Nabuchodonosor et exercitibus ejus, homines « inermes, et sine virtute, et sine peritia artis pug- « nare? Ut ergo agnoscat Achior quoniam fallit nos, « ascendamus in montana, et cum capti fuerint po- « tentes eorum, tunc cum eisdem gladio transverberabitur. » Magnates Holofernis audito veritatis testimonio irascuntur, cum hi qui in fastu mundano superbiunt testificante Evangelio virtutem Christi irritant, atque prædicatores ipsius cum cætera turba fidelium interimere minantur, quasi homines inermes et inhabiles pugnae forinsecus despiciunt, qui vigorem animi eorum et fidei virtutem, quibus invisibiliter contra hostes spirituales pugnant, considerare interiorius nequeunt, quasi turbæ perituræ præcones veritatis tradere jubent, qui spe falsa potentia suæ se delusos esse non vident. Hinc in Evangelio Judæi, qui propter perfidiam suam ad phalangas Holofernis typice perveniebant, cæco nato a Salvatore illuminato, quem a synagoga ejecerunt, quasi insultantes atque maledicentes dicebant: « Tu discipulus ejus « sis, nos autem Moysi discipuli sumus, » qui cum perditum æstimaverunt, qui de suo consortio sepa-

18

ratus redemptoris discipulatu adhæsisset, quem crucifigere ac morti tradere jam tum decreverant. Unde bene ejusmodi convenit, quod de Achior factum Scriptura commemorat, dicens.

CAPUT VI.

Holofernes Achior sacerdotem duci jubet ad Bethuliam atque ad arborem ligari, quem filii Israel resolutum vinculis ad Bethuliam duxerunt, atque eum consolati sunt.

« Tunc Holofernes præcepit servis suis, ut comprehenderent Achior, et perducerent eum in Bethuliam, et traderent eum in manus filiorum Israel. Et accipientes eum servi Holofernus profecti sunt per campestria. Sed cum appropinquassent ad montana, exierunt contra eos fundibularii; illi autem divertentes a latere montis, ligaverunt Achior ad arborem manibus et pedibus, et sic vinctum restibus dimiserunt eum, et reversi sunt ad domum suam. » Servi Holofernus comprehensum Achior per campestria ducunt, cum persecutores catholice fidei confessores Christi ad illicita desideria et ad latam atque spatiosam viam sæculi, quæ ducit ad mortem, pertrahere cupiunt; sed cum ad montem appropinquant, fundibularii contra eos egressi jaculis perterritos fugant; quia viri virtutis, qui supernæ contemplationi frequentius adhærent, testimoniorum sagittis malevolos perturbant. At illi cum votum suum ad effectum perducere nequeunt, vinctum ad arborem manibus et pedibus ligare disponunt. Quia militem Christi cum persuasu pravo seducere non possunt, crucis ac mortis ejus participem facere contendunt; ipsique revertuntur ad dominum suum, quia non correcti, sed magis depravati ad servitium pristini domini per augmenta scelerum revertuntur.

« Porro filii Israel descendentes de Bethulia venerunt ad eum, quem solventes duxerunt ad Bethuliam atque in medio populi illum statuentes percunctati sunt quid rerum esset quod illum vinctum Assyrii reliquissent. » Quid est quod ad arborem ligatum Achior Israelitæ solvunt, nisi quod doctores Ecclesiæ catechumenos suos pœnas persecutorum non belli, sed ne mortem ipsam pertimescere docent. Quasi enim ab arbore ligatum solvi, est a formidine crucis mentem pavidam sanis sermonibus et ad passionem pro Christo evangelicis doctrinis et sanctorum exemplis roborari, sicque hoc digne fit, si ad exemplum illorum principum, hoc est Ozias et Charmi, qui Achior confortantes preces devotas cum omni populo effuderunt, magistri Ecclesiæ cum cætera turba fidelium auditores suos piis precibus Domino commendare studuerunt, ut ejus dono impendatur, quod humana non potest tribuere infirmitas. »

« Tunc Ozias finito consilio suscepit eum in domum suam, et fecit ei cœnam magnam, et vocatis omnibus presbyteris simul expleto jejunio refecerunt. Postea vero convocatus est omnis populus, et per totam noctem intra Ecclesiam oraverunt, petentes auxilium a Deo Israel. » Cœnam magnam expleto jejunio facit, qui animam languentem et pane verbi

Dei diu indigam, evangelicis doctrinis et dapibus virtutum reficit, adjunctis ad hoc convivium omnibus presbyteris, quia valde congruum est, ut in instructione neophytorum presbyteri et virtutum viri aggregentur, quatenus eorum cohortatione et exemplis ad perficiendam et conservandam fidem traditam roborentur. Hoc enim fecerunt apostoli Christi, quando ad prædicationem Evangelii dilatandam sancti ordinis viros sibi subrogaverunt, ut Evangelii seminarium in totam mundi latitudinem longe lateque per multos prædicatores dispergeretur, et plurimus fructus a pluribus messoribus in horreum Christi conferretur. Hoc etiam iisdem discipulis suis ipsa Veritas præcepisse videtur, cum in Evangelio ait: « Levate oculos vestros et videte regiones, quia albæ sunt jam ad messem: » Et item: « Messis, inquit, multa, operarii autem pauci; rogate dominum messis ut mittat operarios in messem suam. »

CAPUT VII.

De eo quod Holofernes exercitum ad Bethuliam duxit, et eorum aquæductum incidi præcepit, eosque a fontibus arceri. Quod Bethuliam cives, sitis penuria coacti, ad Oziam venerunt, precantes urbem tradi in manus Holofernus, quos ille quinque adhuc dies exspectare persuadet.

« Holofernes autem altera die præcepit exercitibus suis ut ascenderent contra Bethuliam. Filii autem Israel ut viderunt multitudinem illorum, prostraverunt se super terram, mittentes cinerem super capita sua, unanimes orantes, ut Deus Israel misericordiam suam ostenderet super populum suum. Et assumptes arma sua bellica sederunt per loca quæ ad angusti itineris tramitem dirigunt inter montosa; et erant custodientes ea tota die et nocte. » Hortatur milites suos spiritualis Holofernes et hostis certissimus populi Dei, ut ascendat contra Bethuliam, hoc est, contra Ecclesiam catholicam, quæ est domus Dei, ex vivis lapidibus utique constructa, quatenus quoscunque possint inde auferant et dolo perimant. Sed illi unanimiter clamant ad Dominum, petentes ut misericordiam suam ostendat super populum suum; assumentque arma sua bellica, hoc est, virtutum sacrarum studia, et custodiunt angusti itineris loca, mentis scilicet suæ penetralia, ne hostis dolosus aditum patentem alcubi inveniatur, per quem delectationem carnalem noxia cogitatione introducat.

« Porro Holofernes dum circuit, reperit quod fons qui fluebat in aquæductum illorum a parte australi extra civitatem dirigeretur: et incidi præcepit aquæductum illorum. Erant tamen non longe a muris fontes, ex quibus furtim videbantur haurire aquam ad refocillandum potius quam ad potandum. Sed filii Ammon et Moab accesserunt ad Holofernem dicentes: Filii Israel non in lancea nec sagitta confidunt, sed montes defendunt illos, et muniunt colles in præcipitio constituti. Ut ergo sine congressione pugnæ possis superare eos, pone custodes fontium, ut non hauriant aquam ex eis, et sine gladio interficias eos, vel certe fatigati tradent civi-

« tatem suam. » Quid est quod Holofernes aqueductum, qui in parte australi a fonte in civitatem inferēbat aquam, præcipit incidī, nisi quod persecutores fidelium doctrinam Evangelii, quam ex fonte vivo procedentem sancti doctores gratia Spiritus sancti illuminati per oris sui fistulam in civitatem introducunt Ecclesiæ, prohibendo ac mortem minando jubent auferre, quatenus indigentia potus vitalis prius in animabus suis sitim sustineant, et sic funditus eos pœnis inflictis evertant. Sed erant fontes ibidem ex quibus videbantur furtim haurire aquam, tam ad refocillandum quam ad potandum, hos quoque suggerentibus filiis Ammon et Moab similiter prædo iniquus jussit custodiri, ne aliquod refrigerium Israelitæ inde haberent. Et quid per eos minutos fontes ex quibus cives Bethulæ furtim bibebant, nisi dogmata philosophorum, quæ tam in philosophica quam etiam morali, atque etiam inspectiva doctrina aliquod solatium scientiæ et honestatis proferre videntur Ecclesiæ filiis. Sed hæc similiter noxius persecutor suadentibus iniquis auferre molitur, ut undique maxima penuria concortati subito destituantur. Sic et in Regum libro legitur quod Philistiim auferentes fabros ferrarios caverant, ne forte facerent Hebræis gladium aut lanceam. Descendebat ergo omnis Israel ad Philistiim, ut exaceret unusquisque vomerem suum, et ligonem, et securim, et sarculum. Hoc est, quod diabolus in animo conamine studet, ut per ministros suos doctrine elementa, et virtutum arma ab Ecclesia auferat, ut sic nequitiam suam in interitu servorum Dei expleat. Legitur etiam in historiis, quod gentium principes, et maxime Julianus Apostata non solum diviniam, verum etiam humanam, Christianis interdicens denegarit philosophiam. Sed tamen virtus Dei, quæ per Spiritus sancti gratiam non solum per verba, quin etiam per internam aspirationem electos suos docet, non derelinquit fiduciam habentes in se, sed juxta illud Psalmistæ: « Redimet animas servorum suorum, et non delinquet omnes qui sperant in se. »

« Tunc ad Oziam congregati omnes viri feminæque, juvenes et parvuli omnes simul una voce dixerunt: « Judicet Deus inter nos et te, quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacifice cum Assyriis, et propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum. Et ideo non est qui adjuvet cum prosternamur ante oculos eorum in siti et perditione magna. Et nunc congregate universos qui in civitate sunt, ut sponte nos tradamus omnes Holoferni. Melius enim ut captivi benedicamus Dominum viventes, quam moriamur et simus opprobrium omni carni. » Hæc vox carnalium est, qui fide tantum manent in Ecclesia, cæterum moribus valde discrepant, juxta illam Evangelii parabolam, ubi mali pisces cum bonis in sagena Domini hactenus inclusi memorantur, donec ad littus futuri judicii penitus excludantur. Hi quoque præsentis vitæ incommoda graviter ferentes melius esse credunt præsentibus uti deliciis, quam pro Christi nomine corporalibus affici pœnis, et cœlestibus pro hoc in futuro remunerari bonis. Tales frequenter

A magistros suos importunis querimoniis gravant, et sibi ad luxum seculi sequendum cogunt. Unde subjungit.

« Et cum fatigati his clamoribus, et his fletibus lassati siluissent, exurgens Ozias infusus lacrymis dixit: « Equo animo estote, fratres, et hos quinque dies exspectemus a Domino misericordiam. Forsitan enim indignationem suam abscindet, et dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis quinque diebus non venerit adjutorium, faciemus hæc verba quæ locuti estis. » Quinque dies isti, quinque sensus corporis, cum quibus præsens vita deducitur, possunt accipi. Quasi enim quinque dierum spatium ad inducias doctor iners petit, qui corporale solatium auditoribus suis a Domino præsentialiter dandum indiscrete promittit, quasi in sua manu sit summi datoris munificentia, cum magis tempus ac modus tribuendi in dantis quam accipientis consistat potestate. Sin autem præsentis vitæ illis juxta promissum suum denegatur a summo Judice conferri commodum, eos protinus sinunt ad illicitum declinare appetitum, et cedendo persecutoribus suis corporale declinare supplicium; cujus conventionis placitum Judith nostra, hoc est, sancta Ecclesia respuit, et quasi nocivum contemnit, quod in sequentibus manifeste declarabitur.

CAPUT VIII.

Ubi Judith Chabri et Charmi presbyteros arguit pro eo quod Ozias princeps diem liberationis Domino statuit, ipsaque se ad liberandum populum uccingens, non vult quid sit actura inquiri.

« Et factum est, cum audisset hæc verba Judith vidua, quæ erat filia Merari, filii Idox, filii Joseph, filii Ozia, filii Elai, filii Jannor, filii Gedeon, filii Raphaim, filii Achitob, filii Melchizæ, filii Enan, filii Nathanizæ, filii Salathiel, filii Simeon, filii Ruben: et vir ejus fuit Manasses, qui mortuus est in diebus messi hordeaceæ; instabat enim super alligantes manipulos in campo, et venit æstus super caput ejus, et mortuus est in Bethulia in civitate sua, et sepultus est illic cum patribus suis. Erat autem Judith relicta ejus vidua jam annis tribus et mensibus sex. Et in superioribus domus suæ fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur, et habens super lumbos suos cilicium, jejunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter sabbata, et neomenias, et festa domus Israel. Erat autem eleganti aspectu nimis, cui vir suus reliquerat divitias multas, et familiam numerosam, ac possessiones armentis boum et gregibus ovium plenas. Et erat hæc in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. Hæc itaque cum audisset quoniam Ozias promississet, quod transacto quinto die traderet civitatem, misit ad presbyteros Chabri et Charmi. Et venerunt ad illam, et dixit illis: « Quod est hoc verbum, in quo consensus Ozias, et ut tradat civitatem Assyriis, si intra quinque dies non venerit vobis adjutorium? Et qui estis vos, qui

« tentatis Dominum? Non est iste sermo qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet, et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini, et in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Sed quia patiens Dominus est, in hoc ipsum poeniteamus, et indulgentiam ejus fuscis lacrymis postulemus: non enim quasi homo sic Deus comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. Et ideo humiliemus illi animas nostras, et in spiritu constituti humiliato, servientes illi, dicamus flentes Domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam. » Judith ergo, quod Ecclesiae typum habeat, magistrorum traditio manifestat; interpretatur *confitens* vel *laudans*, et est filia Merari, hoc est, *amaritudinis*; quia per praesentis vitae tribulationem et amaritudinem ad futura gaudia pervenitur, ubi sancta anima et in mortali carne Deum laudabit in aeternum. Quod enim quinta decima generatione eadem Judith progenita in Scriptura reperitur, hoc nimirum significat, quod nostra Ecclesia per hextoadem et octoadem legis et Evangelii de patriarchis et apostolis edita est, et ad caelestem gloriam promerendam destinata; nam hic numerus graduum in psalterio mystice positus est, et typum praefert futurae ad caelum ascensionis, quo sancti pervenientes merito dicere possunt: « Ecce nunc benedicite Dominum, omnes servi Domini; qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri. » Haec Manassen, qui interpretatur *oblitus* vel *incitatus* habuit maritum; qui et in messe hordeacea stans super alligantes manipulos in campo, veniente aestu super caput ejus, mortuus est. Quia sive legis decalogo, sive ritu gentilitatis praeis temporibus copulata atque obnoxia esse dignoscitur, sed veniente Christo, et sole Evangelii clarescente, omnis illa carnalis observantia cessit, et quasi vilis messis collectio velocem finem habuit, ad spiritualem ergo per Christum translata est culturam. Quod Paulus apostolus multiplici narratione ita ostendit. Nam ad Galatas scribens sic ait: « Priusquam enim veniret fides sub lege custodiebamur, conclusi in eam fidem, quae revelanda erat. Atque lex paedagogus noster erat in Christo Jesu, ut ex fide justificemur. At ubi venit fides, jam non sumus sub paedagogo. Omnes enim filii Dei estis per fidem, quae est in Christo Jesu. » Et item: « Ego, » inquit, « per legem legi mortuus sum, ut Deo vivam Christo confixus sum cruce. Vivo autem non ego, vivit vero in me Christus, quod autem nunc vivo in carne, in fide vivo Filii Dei. » Et iterum: « Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo. » Ad Romanos vero ita ait: « Fratres mei, vos estis mortificati legi per corpus Christi, ut sitis alterius, qui ex mortuis resurrexit. » Et rursus: « Lex, » inquit, « spiritus vitae liberavit me a lege peccati et mortis: finis enim legis Christus ad justitiam omni credenti. » Ad Ephesios quoque sic ait (*Eph. 2. 11*): « Vos cum essetis mortui

A delictis et peccatis vestris, in quibus aliquando ambulastis secundum saeculum mundi hujus, secundum principem potestatis aeris hujus, spiritus, qui nunc operatur in filios diffidentiae, in quibus et nos omnes aliquando conversati sumus in desiderii carnis nostrae, facientes voluntatem carnis et cogitationum, et eramus natura filii irae, sicut et caeteri: Deus autem qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, et cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos Christo, cuius gratia estis salvati. » Et iterum: « Per quod memores estote, quod aliquando vos, qui eratis gentes in carne, qui dicimini praeputum ab ea, quae dicitur circumcisio in carne manu facta, qui eratis illo tempore sine Christo alienati a conversatione Israel et hospites testamentorum, promissionis spem non habentes, et sine Deo in hoc mundo. Nunc autem in Christo Jesu vos, qui aliquando eratis longe, facti estis prope in sanguine Christi. Ipse est enim pax nostra, qui fecit utraque unum, et medium parietem maceriae solvens inimicitias in carne sua: legem mandatorum decretis evacuans, ut duos conderet in semetipsum, in unum novum hominem faciens pacem, et reconciliet ambos in uno corpore Deo per crucem, interficiens inimicitias in semetipso. Et veniens evangelizans pacem vobis, qui longe fuistis, et pacem iis qui prope. » Quod autem dicitur Judith post viri sui mortem jam annis tribus et mensibus sex relictam esse viduam, significat Ecclesiam a mundi illecebris destitutam sanctae Trinitatis fidem, et bonorum operum habere perfectionem. In superioribus suae domus fecit secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur, cum in arce mentis suae firmam posuit custodiam, ut non per diversa vanis defluat desideriiis, sed cum cogitationibus mundis incontaminatam se in conspectu sui servaret Conditoris. Haec habebat super lumbos suos cilicium, et jejunabat omnibus diebus, quia per continentiam vitae et mortificationem voluptatum terrena in se crucifixit desideria, et concupiscentias carnis restringebat, futurae vitae solemnitatibus et sabbato animarum in caelesti regno omnino se praeparans, ubi pro praesente tribulatione cum sanctis angelis plenum perceptura est gaudium. Cui vir suus reliquerat divitias multas, et familiam copiosam, ac possessiones armentis boum et gregibus ovium plenas: quia sive ex veteris legis instructione, sive etiam ex philosophicae doctrinae institutione cum moralibus disciplinis multiplices opes sibi Ecclesia ad Christum veniens reservabat scientiae. Hinc et Doctor gentium gloriabatur se nutritum esse secus pedes Gamalielis, qui erat doctor legis honorabilis. Et Moyses eruditus esse legitur in sapientia et doctrina Aegyptiorum. Si cui viro hic sensus displicuerit, quod dixerim Manassem virum Judith legis decalogum sive ritum gentilitatis significare, potest eum alacriore mysterio ad Christum, qui est verus sponsus Ecclesiae, transferre, qui bene Manasses dici potest, quia oblivisci non faciet calamitatis praetiae per consolationem futurae

vitz. Hic ergo in diebus messis hordeaceæ, hoc est, in conversione plebis Judaicæ, cum mitteret prædicare apostolos suos Evangelium, et congregare manipulos credentes de terra Israelitarum, venit æstus super caput ejus, quando excitabant illi persecutionem, causa divinitatis ejus. Caput vero Christi est Deus; nam maxime scandalum sumebant inde Judæi, quod diceret patrem suum esse Deum, dicentes ad illum: « De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia; et quia tu homo cum sis, facis te ipsum Deum. » Et ad Pilatum: « Nos, » inquit, « legem habemus, et secundum legem debet mori, quia Filium Dei se fecit. » Passus ergo est Dominus Jesus in gente sua, et sepultus in horto Jerosolymitano, tertiaque die resurrexit a mortuis, ascendens in cælos sedet ad dextram Dei Patris, inde venturus iudex vivorum ac mortuorum. Hujusmodi ergo sponsa, postquam ablatus est ab ea sponsus, jejunio et abstinentiæ operam dedit omnibus diebus vitæ suæ, utique usque ad consummationem sæculi servat castitatem fidei, nec ullo modo consentit erroribus hæreticorum pollui. Cui vir suus reliquerat divitias multas, spiritualis profecto sapientiæ et omnium virtutum. Familiamque copiosam, cum omnium gentium congregavit ad eam multitudinem infinitam. Possessiones quoque in armentis boum et gregibus ovium, qui subdidit ei non solum eos qui utiles poterunt fieri in agro Dominico, sed etiam illos qui innocentiam mentis atque obedientiam actu im;enderent devoto. Hæc in omnibus famosissima, quoniam valde timet Dominum. Cujus laudes Salomon juxta finem Proverbiorum suorum plenissime explicat, ubi inter cætera ita dicit: « Mulier timens Dominum ipsa laudabitur, datur ei de fructu manuum suarum, et laudant eam in portis opera ejus. » Hinc et Isaias ait: « Timor Domini ipse est thesaurus ejus. » Itaque cum audisset Judith, quoniam Ozias promississet quod transacto quinto die traderet civitatem, reprobavit sententiam, injustum judicans Domino miserationis suæ tempus constituendum, cum ille solus præ omnibus novit et tempus et modum miserationis suæ; ac propterea non licet cuiquam petulanter pro aliqua re Dominum postulare, sed magis ad arbitrium ejus cuncta referre: sicut legitur quidam Patrum in oratione tantum dixisse: Fili Dei, sicut vis et sicut scis, miserere mei. Unde in libro Danielis tres pueri Nabuchodonosor impiissimo regi, qui illis pœnas inferre minabatur, et Dei potentiam blasphemavit, ita leguntur respondisse: « Non oportet nos hac de re respondere tibi; ecce enim Deus noster, quem colimus, potest eripere nos de camino ignis, et de manibus tuis, o rex, liberare. Quod si noluerit, notum sit tibi rex, quia deos tuos non colimus, et statuam auream quam crexisti non adoramus. » Nullo ergo modo oportet Christianum, cui cœlestis regni gloria promissa est, de præsentis vitæ commodis nimium certare, ac Dominum inordinate postulare, qui dedit majora, ipse procurat etiam et minora, de quo ipsa Veritas in Evangelio

ait: « Nolite ergo solliciti esse dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? hæc enim omnia gentes inquirunt, scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Querite ergo regnum Dei et justitiam ejus, et omnia hæc adjicientur vobis. » Hinc et Apostolus ait: « Si autem in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. » Ergo præsens vita fidelibus sit in usu, futura autem in fructu salutis æternæ. Res temporalis in itinere desideretur, æterna in perventione, quasi ex latere respiciatur quidquid in hoc mundo agitur, ante nos autem tendant mentis oculi, dum tota intentione illa conspiciunt ad quæ pervenimus.

« Et nunc, fratres, quoniam vos estis presbyteri in populo Dei, et ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda illorum erigite, ut memores sint quia tentati sunt patres nostri, ut probarentur si vere colerent Deum suum. Memores esse debent quomodo pater noster Abraham tentatus est, et per multas tribulationes probatus Dei amicus effectus est. Sic Isaac, sic Jacob, sic Moyses, et omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem, qui tentationes non susceperunt cum timore Domini, et impatientiam suam, et impropriam murmurationis suæ contra Dominum protulerunt, exterminati sunt ab exterminatore, et a serpentibus perierunt. » Præteritorum principum fortia gesta, presentium sunt documenta salubria. Unde Judith summos patriarchas gentis Israelitarum, hoc est, Abraham, Isaac et Jacob, et primum ducem eorum Moysen in exemplum fidei ac patientiæ narratione sua introducit; et e contrario impios murmuratores et querulosos in testimonium pusillanimitatis et impatientiæ suæ exhibuit, ut ex bonis utile nobis ad imitandum sumamus exemplum, et ex malis discamus pravitatis suæ opus vitare nefarium, ne forte exterminii illorum patiamur tormentum. Unde adhuc subditur:

« Et nos ergo non ulciscamur nos pro his quæ peccatur, sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa minora esse supplicia, flagella Domini, quibus quasi servi corripimur, non ad perditionem nostram evenisse credamus. » Hæc est enim via veritatis, ut in flagellis Domini humiliemus animas nostras, et patientiam habere studeamus, reputantes peccatis nostris, quæ juste patimur, imo etiam minorem meritis nostris esse vindictam, sed per bonitatem Dei nobis ad sufferendum temperatam credamus, qui vult omnes homines salvos esse, et ad agnitionem veritatis pervenire. Miseretur omnium, et nihil odit eorum quæ fecit, dissimulans peccata hominum propter poenitentiam, et parcens illis propter magnam misericordiam, quia ipse solus est Deus noster.

« Et dixerunt illi Ozias et presbyteri: Omnia quæ locuta es, vera sunt, et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es et timens Deum. » Nulla

reprehensio est in sermonibus Judith, sed omnia vera sunt quæ leguntur. Quia omnia quæ Ecclesia catholica in confessione veræ fidei, seu in doctrina sanctæ religionis profert, laudabilia sunt valde et absque ulla reprehensione. Cujus merito et dignitate credendum est singulos quoque fideles apud Domini clementiam multum adjuvari. Quod ita digne fit, si unusquisque curet, ut sicut probavit verum esse, quod Ecclesia docet, ita actibus imitetur, quod ipsa honestis exemplis persuadet, de quo et subditur.

« Et dixit illis : Sicut quod potui loqui, Dei esse cognoscitis, ita quod facere disposui, probate si ex Deo est, et orate ut firmum faciat Deus consilium meum. Stabitis vos ad portam nocte ista, et ego exeam cum abra mea; et orate ut, sicut dixistis, in diebus quinque respiciat Dominus populum suum Israel. » Commendat Judith presbyteris portam, quia sacerdotibus Christi sancta Ecclesia sollicitam castrorum Dei commendat custodiam, ut pervigili intentione ac solerti cura per arma orationum ea munire, et contra hostium insidias illæsa servare studeant.

CAPUT IX.

Judith sese humilians pro populi liberatione precatur.

« Quibus abscedentibus Judith ingressa est oratorium suum et induens se cilicio posuit cinerem super caput suum, et prosternens se Domino clamabat ad Dominum dicens : Domine, Deus patris mei Simeon, qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum, qui violatores exstiterunt in coinquinatione sua, et denudaverunt femur virginis in confusionem. » Quid est, quod post verba quæ ad presbyteros locuta est, Judith petitura Domini ingressa est oratorium suum, nisi quod sollicitudo sanctorum post expletum fortis prædicationis obsequium introrsus ad cordis sui redit secretum, ut ibi expleat munda conscientia puræ orationis officium, juxta illam sententiam Salvatoris, quam in Evangelio docuit dicens : « Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum, et clauso ostio ora Patrem tuum, et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. » Induit se cilicio, cum pœnitentiam pro peccatis agit. Cinerem super caput ponit, cum fragilitatis suæ memoriam in mente recondit. Prosternens se ad Dominum clamat, dum per humilitatis affectum se a Domino exaudiri sperat; quia scriptum est : « Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum Deus non spernet. » Et bene in oratione commemorat actum Simeonis patriarchæ, qui cum Levi fratre suo gladio ultionis vindicavit stuprum sororis suæ alienigenis, quia futurum erat, quod Holofernes, qui in Judith opus explere voluit libidinis, gladio puniretur divini examinis.

« Respice castra Assyriorum nunc, sicut tunc castra Ægyptiorum videre dignatus es, quando post servos tuos armati currebant, confidentes in

« quadrigis, et in equitatu suo, et in multitudine bel-latorum. Sed aspexisti super castra eorum, et tenebræ fatigaverunt eos. Tenuit pedes eorum abyssus, et aquæ operuerunt eos. Sic fiant et isti, Domine, qui confidunt in multitudine sua, et in curribus suis, et in scutis, et in sagittis, et lanceis gloriatur, et nesciunt, quia tu ipse es Deus noster. » Sicut superius comparavit libidinosos luxuriosos, ita et nunc timidus superbos. Assyrios enim in armis confidentes Ægyptiis dudum adversus Israelitas præliantibus assimilavit, ut ostenderet, quia sicut ibi et potentia Dei manifestata est in subversione Pharaonis et Ægyptiorum, ita et hic declarari possit in subversione Holofernis et Assyriorum, quia idem Dominus, eadem potentia, eademque justitia tunc et nunc, et per omnia manet sæcula.

« Fac, Domine, ut gladio proprio ejus superbia amputetur : capiat laqueo oculorum suorum in me, et percuties eum ex labiis charitatis meæ. Da mihi in animo constantiam, ut contemnam illum, et virtutem, et evertam illum. Erit enim hoc memoriale nominis tui, cum manus femine dejecerit eum. Non enim in multitudine est virtus tua, Domine, neque in equorum viribus voluntas tua est, nec superbi ab initio placuerunt tibi; sed humilium et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. » Videtur quibusdam minus intelligentibus, quod preces sanctorum contra reprobos, quæ in Scripturis aliquando commemorantur, quasi maledictiones sint, cum nullo modo hæc verba ex voto malitiæ, quod in sanctorum cordibus nequaquam fieri potest, sed ex spiritu prophetiæ processerint. Quod enim Spiritus sanctus præsciebat esse justo judicio reprobis futurum, hoc per sanctorum orationem prædixit faciendum. Ut est illud in psalmis : « Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, et in retributionem, et in scandalum. Obscurentur oculi eorum, ne videant, et dorsum eorum semper incurvetur. » Et Paulus in Epistola sua ita scripsit dicens : « Alexander ærarius multa mihi mala ostendit, reddet illi Dominus secundum opera sua. » Qui et in Actibus apostolorum ad Ananiam pontificem os ejus percutere jubentem ait : « Percutiet te Deus, paries dealbate (Act. xxiii.) » Unde et verba ista Judith, quibus dicit : « Capietur laqueo oculorum suorum in me, et percuties eum ex labiis charitatis meæ, » non sunt maledictiones intelligendæ, sed de venturis præconia prophetiæ. Hoc enim Spiritus sanctus per os sanctæ femine voluit præmonstrare, quod sciebat nefarium principem nequitia sua promereri : nec non illud in mystico opere præserere, quod omnis hæreticus, sive schismaticus, sive Judæus, sive etiam paganus, qui Ecclesiam pravo dogmate, sive per-verso exemplo corrumpere voluerit, proprio superbiæ suæ gladio caput voluntatis iniquæ per sententiam justi judicis amputabitur, et inferni cruciatibus subiciendus pœnas dolorum sentiet in æternum.

CAPUT X.

Judith post preces, induta ornamentis jucunditatis suæ, portas civitatis pergens ad Holofernem egressa est, quæ, suscepta ab exploratoribus, ad Holofernem deducta est. Holofernes sciscitatur Judith quam ob causam venerit.

« Factum est autem, cum cessasset clamare ad Dominum, surrexit de loco, in quo jacuerat prostrata ad Dominum; vocavitque abram suam, et descendens in domum suam, abstulit a se cilicium, et exiit se vestimentis viduitatis suæ, et lavit corpus suum, et unxit se myrrho optimo, et discriminavit crinem capitis sui, et imposuit mitram super caput suum, et induit se vestimentis jucunditatis suæ. Induitque sandalia pedibus suis, assumpsitque dextraliola et lilia, et inares et annulos, et omnibus ornamentis suis ornavit se. Cui etiam Dominus contulit splendorem, quoniam omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute pendeat; et ideo Dominus hanc in illa pulchritudinem amplavit. » Quid est quod Judith post peractam orationem exiit se vestibus lugubribus, et induit se vestimentis jucunditatis, nisi quod sancta Ecclesia, licet aliquando pro peccatis suis pœnitentiæ gerat affectum, tamen spe remissionis et futuri præmii anxium satis exhilarat animum. Lavat corpus suum, cum actus corporis sui pœnitentiæ lacrymis mundat. Unxit se myrrho optimo, cum in propriæ mortificatione carnis, charitatis ac cæterarum virtutum se replet odore. Discriminat crinem capitis sui, cum solerti discretionem singulas cogitationes distinguit cordis. Imponit mitram capiti, cum galeam salutis circumdat menti. Induit pedes suos sandaliis, cum gressus operum suorum evangelicis munit doctrinis. Assumit dextraliola et lilia, et inares et annulos. In dextraliolis spes futurorum bonorum exprimitur, quæ in dextra Dei sanctis in futuro dantur. In liliis castitas, in inauribus obedientiæ devotio, et in annulo signaculum fidei designatur. His ergo omnibus ornamentis se sancta Ecclesia ornat, quia omnium virtutum decore se illustrare certat. Cui etiam Dominus contulit splendorem gratiæ suæ, quoniam omnis ista compositio non ex libidine præsentis vitæ, sed ex virtute pendeat futura. Et ideo Dominus hanc in illa pulchritudinem amplavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret. Quia valde justum est, ut qui dilectionis perfectæ Dei fervet amore, omnium dignus habeatur honore.

« Imposuit itaque abræ suæ ascoferam vini, et vas olei, et polentam et palathas, et panes, et caseum, et profecta est. » Quid est quod Judith ad agonem processura abræ suæ imposuit ad portandum ea quæ in via sibi fuerunt necessaria, nisi quod sancta Ecclesia in stadio istius mundi certare contra hostem properans, quorundam carnalium adversus hostes suos præsentit utitur ministerio, qui si fideliter illud peregerint, poterunt ad veram libertatem pervenire, ita ut cohæredes et participes futuræ possessionis efficiantur, sicut memorata abra in fine istius libri libera a domina sua Judith dimissa com-

A memoratur. Sæpe enim contingit, ut qui in scientia et moribus minus perfectis, et præsentium rerum amore quodam modo irretiuntur, sacramentis ecclesiasticis communicent, et de rebus suis spiritalibus mysteriis deserviant, solatiisque corporalibus illis obsequantur, sed tamen ad renuntiandum omnibus, quæ possident, et apostolicæ perfectionis normam tenendam non sunt idonei. Unde dives in Evangelio se præcepta Dei custodisse Redemptori nostro respondit, sed tamen ad perfectionem tendere venditis omnibus rebus, et datis pauperibus, eumque sequi juxta ejus monita non consentiebat. Portat quidem hæc abra, hoc est, carnalium turba, tradente sibi sancta Ecclesia ascoferam vini, et vas olei, et polentam, et panes, cum sacramenta divina in frumento vinoque confecta, corpus videlicet et sanguinem Domini, et chrismatis unctionem venerabiliter servat. Portat et palathas et caseum: caseus est lac coagulatum, quæ utraque possunt in fide et dilectione cibum significare animarum. Sed hæc omnia abra ad suum libitum vertere, vel proprio uti arbitrio non permittitur, quin potius ea ad usum et dispensationem domini suæ servare ordinatur. Quia justum valde est, ut qui nondum novit moderamina vitæ suæ, non subito fiat rector vitæ alienæ, sed magis eis subditus fiat, qui vita et doctrina regulam tenent justitiæ.

« Factum est autem, cum descenderet montem, circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Assyriorum, et tenuerunt eam dicentes: Unde venis, aut quo vadis? Quæ respondit: Filia sum Hebræorum, ideo ego fugi a facie eorum, quoniam futurum agnovi quod dentur vobis in deprædationem, pro eo quod contempnentes vos, noluerunt ultro tradere semetipsos, ut invenirent misericordiam in conspectu vestro. » Qui sunt exploratores Assyriorum, nisi philosophi gentilium, et curiosi scrutatores humanarum disciplinarum? Hi quasi Judith nostram a Judæis transeuntem ad gentes comprehendere nitebantur, cum prædicatores Evangelii relinquentes ob perfidiam Judæos, et ad gentium prædicationem properantes suis dogmatibus vincere et superare conabantur, quos ad tabernaculum Holofernis ducebant, cum principibus gentium quasi obnoxios tradebant. Sed considerata sinceritate religionis ipsorum protinus a vinculis absolutos in domo principis, hoc est, sub dominatione sæcularium libere permanere permiserunt. Unde in Actibus apostolorum legitur Paulus apud Athenas commorans disputasse atque disseruisse de Jesu et resurrectione cum Epicuræis et Stoicis philosophis, quem cum audirent de iis annuntiasse, apprehensum eum ad Areopagum duxerunt dicentes: « Possumus scire quæ sit hæc nova, quæ a te dicitur, doctrina? nova enim quædam infers auribus nostris; volumus ergo scire quidnam velint hæc esse. » Quibus cum manifestissima oratione fidem Dei exposuisset, quidam ex eis irridebant eum, quidam vero viri adhærentes ei crediderunt, in quibus erat et Dionysius Areopagita,

et mulier nomine Thamaris, et alii cum eis nonnulli. A Post hæc quoque egressus ab Athenis venit Corinthum. Ubi apud Aquilam et Priscillam moratus scenofactoria arte operabatur, et testificabatur omnibus ad se venientibus Jesum Christum. Sic et idem Apostolus apud Romanos in libera manens custodia prædicabat verbum Dei cum omni fiducia, et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum nullo prohibente. Hinc et in historiis ecclesiasticis legitur, quod ipsi principes gentium visa mansuetudine ac sobrietate fidelium pœnas ac vim eis inferre compescuerint. Sicut Tiberius Cæsar edicto firmaverat, ne quis adversum doctrinæ Christi atque contrarium moliretur, accusatoribusque Christianorum mortem comminatus est. Sic et Claudius imperator, licet Judæos adversis calamitatibus affligeret, tamen Christianos non læsit. Unde factum est quod ipso regnante Petrus apostolus in urbe Romana prædicando plurimos ad fidem Christi converteret. Sic et Trajanus, licet primum Christiani nomine deceptus confessores Christi persecutus sit, tamen Plinii secundi relatu admonitus, et de Christianorum modestia instructus, rescriptis lenioribus temperavit edictum. Similiter et Ælius Adrianus per Quadratum discipulum apostolorum et Aristidem virum Atheniensem de Christiana religione instructus atque eruditus, præcepit per epistolam ad ministrum Fundanum proconsulem Asiæ datam, ut nemini liceret Christianum sine objectu criminis aut probatione damnare. Idemque Pater patriæ in senatu ultra morem majorum appellatur, et uxor ejus Augusta. Adrianus rempublicam justis legibus ordinavit, bellum citra Sauromatas gessit, et vicit Judæos, sane perturbatione scelerum suorum exagitatos, et Pælestinam provinciam quondam suam depopulantes ultima cæde perdomuit. Ultus est Christianos, quos illico, Theba duce, cur sibi adversum Romanos non assectarentur, excruciant, præcepitque ne cui Juæo introeundi Jerosolymam esset licentia, Christianis tamen civitate permissa, quam ipse in optimum statum murorum exstructione reparavit, et Eliam vocari de prænomine suo præcepit.

« Videns itaque Judith Holofernem sedentem in conopeo, quod erat ex purpura, auro, et smaragdo et lapidibus pretiosis intextum; et cum in faciem ejus intendisset, adoravit eum, et prosternens se super terram elevaverunt illam servi Holofernus, jubente domino suo. » Quod Judith adorat Holofernem, non est perturbatio timoris, sed conservatio ordinis. Quoties enim sancti viri terrenæ potestati impendunt honorem, non ex vitio adulationis, sed ex jure dignitatis hoc faciunt. Unde princeps apostolorum in Epistola sua docuit dicens: « Subditi ergo estote omni humanæ creaturæ propter Dominum, sive regi, quasi præcellenti, sive ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malorum, laudem vero bonorum; quia sic voluntas Dei est, ut benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam; quasi liberi, et non quasi velamen habentes malitiæ libertatem, sed sicut servi Dei

omnes honorate, fraternitatem diligite, Dominum timete, regem honorificate. » Hinc et Paulus ait: « Omnibus potestatibus sublimioribus subditi estote, non est enim potestas nisi a Deo, quæ autem sunt a Deo, ordinatæ sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit; qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Nam principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem? Bonum fac, et habebis laudem ex illo; Dei enim minister est in bono. Si autem malum feceris, time, non enim sine causa gladium portat, Dei enim minister est, vindex in ira ei qui malum agit. Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam, ideo enim et tributa præstatis, ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes (Rom. xiii.) » Et iterum: « Reddite, inquit, omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem (Ibid.). » Unde Elias propheta in Regum legitur adorasse implissimum regem Achab, non utique pietate divini cultus, sed honoris officio. Hinc et supra memoratus apostolus Paulus in Actibus apostolorum coram Agrippa rege et Festo præside causam suam agens, mansueta verba et auditorem conciliantia protulit dicens ad Agrippam: « De his omnibus, quibus accusor a Judæis, rex Agrippa, æstimo me beatum apud te, cum sim defensurus me hodie, maxime te sciente omnia, et quæ apud Judæos sunt consuetudines et quæstiones. Propter quod obsecro patienter me audias (Act. xxvi.) » Et ad Festum se arguentem, atque ei dicentem: « Insanis, Paule; multæ te litteræ ad insaniam convertunt, » respondit: « Non insanio, inquit, optime Feste, sed veritatis et sobrietatis verba loquor. Scit enim de his rex, ad quem et constanter loquor; latere enim eum nihil horum arbitror, neque enim in angulo quidquam horum gestum est. Credis, rex Agrippa, prophetis? Scio quia credis (Ibid.), » etc. Similiter et verba, quæ ad ipsum Holofernem de suo adventu, et de Judæorum futuro casu Judith loquitur, non sunt adulationis profana mendacia, sed futuræ prophetiæ veneranda mysteria; prædixit enim quæ homicidis et prævaricatoribus legis Dei a gentibus et Romanis principibus futura erant supplicia, et quæ universæ terræ ipsorum, propter peccata eorum, immineret subversio. Sic enim ait:

CAPUT XI.

Holofernes a Judith delusus, filios Israel capere se posse confidit. Judith quoque pulchritudinem et sapientiam omnes sunt admirati.

« Nec hoc latet, quod locutus est Achior, nec illud ignoratur, quod ei jusseris evenire. Constat enim Deum nostrum sic peccatis offensum, ut mandaverit per prophetas suos ad populum, quod tradat eum pro peccatis suis. Et quoniam sciunt se offendisse Deum suum filii Israel, tremor tuus super ipsos est. Desuper etiam fames invasit eos, et ab ariditate aquæ jam inter mortuos compu-

« tantur. Denique hoc orſinant, ut interficiant pe-
 « cora ſua, et bibant ſanguinem illorum; et ſancta
 « Domini Dei ſui, quæ præcepit Deus non contingi,
 « in frumento, vino et oleo, hæc cogitaverunt im-
 « pendere, et volunt conſumere quæ nec manibus
 « deberent contingere. Ergo quoniam hæc faciunt,
 « certum eſt quod in perditionem dabuntur. Quod
 « ego ancilla tua cognoscens fugi ab illis, et miſit
 « me Dominus hæc ipſa nuntiare tibi. » Scriptum
 eſt enim in eccleſiaſtica hiſtoria, quod inſtante
 tempore vaſtationis Jeruſolymorum apoſtoli quidam
 prius ab illis fugati per omnem locum diſperſi per-
 gerent in virtute Chriſti, qui eis præceperat dicens :
 « Euntes baptizate omnes gentes in nomine Patris
 et Filii et Spiritus ſancti. » Eccleſia vero, quæ in Hie-
 roſolymis fuerat congregata, reſponſo a Deo accepto
 emigrare jubetur, et transire ad oppidum quoddam
 Pellam nomine trans Jorlanem; quo ablatis ex ur-
 be ſanctis viris et juſtis, vindictæ cœleſti fieret lo-
 cus tam de urbe ſacrilega, quam de populo impio
 per excidium patriæque everſionem ſumendæ. Quan-
 tiſ ergo malis gens tunc univerſa multata, atque
 ipſa Judæa terra bello, fame, igni cædibusque vaſta-
 ta ſit; quanta populorum millia, patres ſcilicet
 cum conjugibus ac parvulis liberis abſque numero
 et abſque diſcretionem trucidati ſint, quæ etiam di-
 verſarum urbium obſidiones, ſed et urbis magni-
 ficæ et famoſiſſimæ civitatis Jeruſalem quanta vaſti-
 tas et quanta fuerit diverſorum montium ſtrages,
 quiſve per hæc ſingula bellorum exiſterit modus,
 et ut ſecundum id quod prophætæ prædixerant, abo-
 minatio deſolationis in ipſo quodam Dei famoſi-
 ſſimo collocata ſit templo, utque ad ultimum cuncta
 ignis populatus ſit, et flamma conſumpſerit; ſi qui
 pleniſ noſſe vult hiſtorias Joſephi conſulat. Noſ
 vero ex hiſ ea tantum, quæ ad explanationem cœ-
 pti operis ſufficiunt, aſſumemus. Et in quibus re-
 fertur, quod ex omni Judæa populi in die ſolemni
 Paſchæ Jeruſolymam velut exitiali quadam manu
 cogente convenerant, quos tricies centena millia ho-
 minum dicit fuiſſe, juſto ſcilicet Dei ju-
 dicio, tempore hoc ultionis electo; ut quoniam in diebus Pa-
 ſchæ Salvatorem et ſalutare Chriſtum Domini cruen-
 tis manibus et ſacrilegis vocibus violaverant, in il-
 lis diebus velut in unum carcerem omnis multitudo
 concluda, feralis pœnæ exitium quod merebatur
 exciperet. Narrat quidem propter hæc hiſtoricus in
 quinto Hiſtoriarum ſuarum libro, quantam famem
 quantamque perniciem ſeditionis Judæorum gens,
 antequam urbs caperetur, pertulerat, ita ut a miſe-
 ris omnis ſpes excluderetur ſalutis, et invaleſcens
 acerbitas famis domos ſcilicet et familias gentemque
 vaſtaret. Nam cum in penetrabilibus ſtrata jacerent
 mulierum parvulorumque cadavera, per plateas
 vero infelicium ſenum corpora fame magis quam
 ætate conſumpta; juvenes vero atque omnis ætas
 robuſtior velut ſimulacra quædam in viis et greſſi-
 bus loci oberrabant corruentes, quocunq; loco greſ-
 ſum ſubruiffet inedia. Sepelire autem caſavera

A proximorum, nec defunctorum multitudo, nec vi-
 rium debilitas permittebat, ſimiliter pro ſuæ unus-
 quiſque vitæ incerto denique aliquanti ſupra eos
 quos ſepeliebant, animas emiſere. Multi etiam dum
 perſequuntur funera, priuſquam ad ſepulcrum per-
 venirent, efflabant ſpiritum. Sed nec planctus ex
 more defunctis exhibebatur, aut luctus, quia hoc
 totum ſibi vindicaverat fames; ſed nec ariditas
 inediæ humorem cuiquam reliquerat lacrymarum.
 Obſederant civitatem profunda ſilentia, et nox plena
 mortis cuncta contexerat, in quibus malis omnibus
 ſoli gravioreſ vigeabant prædones, qui nec ſepulcra
 quidem diripere et ſpoliare cadavera illicitum du-
 cebant, non tam prædam petentes, quam ſceluſ irri-
 ſione cumulantes et aciem gladiorum ſuorum in ca-
 daverum truncatione probantes.

B « Placuerunt autem omnia verba hæc coram Ho-
 « loferne et coram pueris ejus, et mirabantur ad
 « ſapientiam ejus, et dicebant alter ad alterum :
 « Non eſt talis mulier ſuper terram in aſpectu, in
 « pulchritudine et in ſenſu verborum. Et dixit ad
 « illam Holoferneſ : Benefecit Deus, qui miſit te
 « ante populum, ut deſ illum tu in manibus noſtris,
 « et quoniam bona eſt promiſſio tua, ſi fecerit
 « mihi hoc Deus tuus, erit et meus Deus. » Prima
 fuit via ſalutis gentibus miniſtros verbi Dei aut
 prædicatores Evangelii gratanter recipere, et eorum
 dictis fidem præbere, ſicque paulatim per eorum do-
 ctrinam ad agnitionem veritatis pervenire. Unde
 Dominus in Evangelio diſcipulis ſuis præcepit di-
 cens : « In quamcunq; civitatem aut caſtellum in-
 traveritis, interrogate quiſ in ea dignuſ ſit, et ma-
 nete, donec exeatis. Intranſeſ autem in domum ſa-
 lutate eam dicenteſ : Pax huic domui; et ſi quidein
 domuſ digna fuerit, veniet pax veſtra ſupra eam;
 ſi autem non digna fuerit, pax veſtra ad voſ rever-
 tetur. » Judith ergo noſtra, quia aditum devotæ ſuſ-
 ceptionis apud gentes invenit, ad effectum ſuæ vo-
 luntatis pervenit. Unde beatuſ, qui non pravo animo,
 ſed ſincero cordis affectu legatum veritatis ſuſci-
 pit; quia qui perversa intentione cum Holoferne
 atque cum Herode Deum ſe quærere fingit, nequa-
 quam ad ejus gloriæ conſpectum lætabunduſ ſe per-
 tingere gaudebit, ſed ſuæ iniquitatis condignas pœ-
 nas in fine ſe luere dolebit.

CAPUT XII.

*Quod Holoferneſ Judith in loco theſaurorum ſuo-
 rum manere præcepit, quæ, vocata ad cœnam il-
 liuſ, a cibis ejus abſtinuit, et facta veſpere in cu-
 biculum ejus introducta eſt.*

« Tunc juffit eam introire ubi repositi erant
 « theſauri ejus, et juffit illic manere eam, et con-
 « ſtituit quid daretur illi de convivio ſuo. Cui re-
 « ſpondit Judith et dixit : Nunc non potero mandu-
 « care ex hiſ quæ præcipis mihi tribui, ne veniat
 « ſuper me offenſio. Ex hiſ autem, quæ mihi de-
 « tuli, manducabo. Cui Holoferneſ ait : Si defece-
 « rint tibi iſta, quæ tecum detulisti, quid faciemuſ
 « tibi? Dixit Judith : Vivit anima tua, domine meus,

« quoniam non expendet omnia hæc ancilla tua, do-
 « nec faciat Deus in manu mea hæc quæ cogitavi. »
 Quid est quod Holofernes Judith ibi manere præcep-
 pit, ubi sui thesauri erant repositi, nisi quod princi-
 patus sæculi hujus prædicatoribus Evangelii apud
 eos plerumque consentit habere locum, qui mentem
 habent intelligibilem, et sanæ fidei receptricem. In-
 tentio ergo bonæ voluntatis thesaurus potissimus
 est cordis. Ibi Judith typica manet, quia sancta Ec-
 clesia stabiliter permanet. Sed conqueritur Holo-
 fernes Judith vidualia, quæ secum apportavit, defi-
 cere, et quærit si quo modo possit sui convivii par-
 ticipem efficere, cum apud gentilium principes ali-
 quando despectus et vilis esse videtur cultus reli-
 gionis Christianæ, et exsecutores ejus student ad
 immunditiam idolorum, seu ad illecebras carnalium
 voluptatum pertrahere. Sed illi fido animo, et spe
 certa promittunt sibi gratiam celeriter subventuram
 divinam, insistent precibus tota nocte istius mundi,
 et baptizant se fonte lacrymarum, lavant cum psal-
 mista per singulas noctes lectum cordis sui, ac stratum
 cogitationum suarum piis fletibus rigant; sic-
 que triduo catholicæ confessionis, per fidem, spem
 et charitatem suam explentes, quarto tandem die,
 hoc est, Evangelii coruscante luce, victoriam sibi de
 hoste præparant, ipsumque mortis ac tenebrarum
 auctorem propria malitia cæcaturum, æterno reatui
 obnoxium damnant. Et ita mater Ecclesia innocen-
 tes ab aliqua persecutione et injusta oppressione,
 gratia Dei opitulante, liberat, ac triumphum de hoste
 nefando ad cives suos rediens, gloriosissime secum
 reportat.

« Tunc introivit Vagao ad Judith et dixit : Non
 « vereatur bona puella introire ad dominum meum,
 « ut honorificetur ante faciem ejus, ut manducet cum
 « eo, et bibat vinum cum jucunditate. Cui Judith
 « respondit : Quæ ego sum, ut contradicam domino
 « meo? Omne quod erit ante oculos ejus bonum et
 « optimum faciam. Quidquid autem illi placuerit,
 « hoc erit mihi optimum omnibus diebus vitæ meæ.
 « Et surrexit et ornavit se vestimento suo, et in-
 « gressa stetit ante faciem ejus. Cor autem Holofer-
 « nis concussus est, erat enim ardens in concupi-
 « scentia ejus. » Quæ Vagao Judith persuadet, ad
 illicitas pertinent voluptates, quæ autem Judith re-
 spondit, boni animi ostendit virtutes; ille provocat
 ad libidinis luxum, illa se paratam testatur ad cœ-
 lestis imperii jussu. Ornat se suis vestimentis, quia
 cultum exhibet veræ pietatis. Stat ante faciem prin-
 cipis, quia eum refugere hortatur a ruina impietas.
 Sed væ illi, qui bonarum rerum usum pessimum
 habere appetit, qui ad exemplum Holofernis vir-
 tutes spirituales ad carnales reflectere vult concu-
 piscencias. « Deo autem gratias, qui triumphat nos in
 Christo Jesu, et odorem notitiæ suæ manifestat per
 nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus
 Deo in his qui salvi sunt, et in his qui pereunt. Aliis
 quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor
 vitæ in vitam. »

A « Et dixit ad eam Holofernes : Bibe inde et ac-
 « cumbe in jucunditate, quoniam gratiam invenisti
 « coram me. Et dixit Judith : Bibam, Domine, quoniam
 « magnificata est anima mea hodie præ omnibus die-
 « bus meis. Et accepit et manducavit, et bibit co-
 « ram ipso omnia quæ paraverat illi ancilla ejus. »
 Nota quod Judith apud Holofernem conversans, non
 coinquinata est cibus vel potu gentilium, sed ea man-
 ducavit et bibit quæ sibi præparaverat ancilla ejus :
 quia Ecclesia inter gentes habitans nullo modo pol-
 luitur idololatria aut superstitione gentilitatis, sed
 his utitur quæ victui suo judicat esse condigna, quæ
 devotio fidelium per obedientiam et exercitium boni
 operis sibi præparat. De quo cibo ipsa Veritas in
 Evangelio ait : « Operamini cibum, non qui perit,
 B sed qui permanet in vitam æternam. » Et alibi di-
 scipulis rogantibus eum, ut manducaret, respondit.
 « Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis;
 meus enim cibus est ut faciam voluntatem ejus qui
 misit me et perficiam opus ejus. »

CAPUT XIII.

*Ubi Holofernes cum temulentus lectulo decumberet
 Judith, prece facta, caput ipsius abscondit, involu-
 tumque conopeo suis illud civibus deportavit.
 Facto ad portas civitatis magno populi concursu,
 Judith Dominum benedicens caput Holofernis eis
 ostendit; universi autem laudantes Dominum bene-
 dixerunt Judith. Ubi Achior, viso capite Holofer-
 nis angustiatum præ timore in terram corruit.*

« Erant autem omnes fatigati a vino. Eratque Ju-
 « dith sola in cubiculo. Porro Holofernes jacebat in
 « lecto nimia ebrietate sopitus. » Vinum Holofernis
 et satellitum ejus hoc erat, a quo Apostolus creden-
 tes compescuit dicens : « Nolite inebriari vino, in
 quo est luxuria. » Et in cantico Deuteronomii de hu-
 jusmodi vino scriptum est « uva eorum, uva fellis, et
 botri eorum, botri amaritudinis; furor draconum vi-
 num eorum, et furor aspidum insanabilis. » Hoc
 ergo vino inebriatus hostis Ecclesiæ jacebat in lecto
 nefandæ securitatis, qua se impune peccare posse
 confidebat, juxta illud : « Impius, cum in profundum
 malorum venerit, contemnit; » sed semetipsum fal-
 lebat, quia ad perditionem perpetuam improvidus
 tendebat.

« Dixitque Judith puellæ suæ ut staret foris
 « ante cubiculum et observaret. Stetitque Judith ante
 « lectum orans cum lacrymis et laborum motu in
 « silentio dicens : Confirma me, Domine Deus Israel,
 « et respice in hac hora ad opera manuum mearum,
 « ut sicut promisisti, civitatem tuam erigas, et hoc
 « quod credens per te posse fieri cogitavi, perficiam.
 « Et hæc cum dixisset, accessit ad columnam,
 « quæ erat ad caput lectuli ejus, et pugionem ejus,
 « qui in ea ligatus pendeat, exsolvit. Cumque eva-
 « ginasset illum, apprehendit comam capitis ejus,
 « et ait : confirma me Deus, Deus Israel, in hac
 « hora; et percussit bis in cervicem ejus, et ab-
 « scidit caput ejus, et abstulit conopeum ejus
 « a columnis, et evolvit corpus ejus truncum. »
 Columna quæ erat ad caput lectuli Holofernis, signi-

ficat duritiam pravi cordis, et errorem genuit malefide securitatis. Gladius, qui in ea ligatus pendebat, malitia est iniquæ intentionis. Coma capitis est elatio superbiæ mentis. Cervix vero contumacia iniquæ actionis. Et conopeum, hoc est, rete muscarum, insidias significat dolosæ cogitationis. Commendat ergo Judith nostra puellæ suæ ostiorum custodiam, quia sancta Ecclesia unicuique fidelium catholicæ fidei præcipit habere observantiam. Orat ipsa cum lacrymis, quia supernum auxilium postulat intima devotione cordis. Accedit ad columnam, et exsolvit pugionem, per quem hostis nequissimi amputet caput; cum denudata malitia duri cordis abscedit ab hoste occasionem protervæ tentationis. Aufert conopeum, quia fraudes ejus detegit, quibus simplices et incautos implicare contendit, sicque truncum hostis corpus evolvit, cum ipsum inimicum ex omni parte infirmum et debilem esse ostendit, ut eo facilius bellatores Christi confidant hostem nequissimum se vincere posse, qui eum plerumque ediscunt fragilem et superabilem fore.

« Et post pusillum exivit, et tradidit caput Holofernis ancillæ suæ, et jussit ut mitteret illud in peram suam; et exierunt duæ, secundum consuetudinem suam, quasi ad orationem, et transierunt castra, et gyrantes vallem, venerunt ad portam civitatis. Et dixit Judith a longe custodibus murorum: *Aperite portas, quoniam nobiscum est Deus, qui fecit virtutem in Israel.* » Quid est quod Judith ancillæ suæ tradidit caput Holofernis, ut mitteret illud in peram suam, nisi quod Ecclesia auditoribus suis recordationem confecti belli non vult tibi a cogitatione mentis, sed sollicitè servari in memoria cordis; ita enim de triumpho hostis, quoniam eum per divinam gratiam in aliquo superamus, gaudere debemus, ut iterum eum contra nos bellum disponere non diffidamus. Propter quod dicit Petrus apostolus: *Sobrii estote et vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem devoret, cui resistite fortes in fide.* Et Paulus ait: *Non quod jam acceperim, aut jam perfectus sim, sequor autem, si quo modo comprehendam in quo et comprehensus sum a Christo Jesu. Fratres, ego me non arbitror comprehendisse. Unam autem, quæ quidem retro sunt obliviscens, ad ea vero quæ sunt priora extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad brævium supernæ vocationis Dei in Christo Jesu. Quicumque enim perfecti sumus, hoc sentiamus (Phil. iii).* »

« Et gyrantes, inquit, vallem, venerunt ad portam civitatis. » Vallem ambulando gyrat, qui humilitatem in omni actu suo servat. Hic pervenit ad portam civitatis, quia ille pertingit ad introitum regni cælestis. Unde ipse, qui humilitatis et obedientiæ summæ exemplar nobis a Deo factus est, per quem vitæ æternæ habemus aditum, in Evangelio ait: *Ego sum ostium, per me si quis introierit, ingredietur et egredietur, et pascua inveniet.* » Ipse alibi ait: *Venite ad me, omnes qui laboratis et one-*

rati estis, et ego reficiam vos. Tollite jugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. »

« Et dixit Judith a longe custodibus murorum: *Aperite portas, quoniam nobiscum est Deus, qui fecit virtutem in Israel.* » Custodes murorum, hoc est, tutores castrorum Ecclesiæ, sunt doctores sancti, qui verbo et exemplo, atque etiam oratione assidue muniant vitam credentium, et ad æternam beatitudinem illis præparant introitum; de quibus per prophetam dicitur: *Super muros tuos, Jerusalem, constitui custodes, tota die, et tota nocte non tacebunt laudare nomen Domini.* » Possunt angelicæ virtutes custodes murorum intelligi spiritualium, quæ nobis deputatæ sunt, ut nos suis solatiis contra malignos spiritus defendant. Clamat ergo Judith a longe custodibus, postulans sibi aperiri portas, eo quod secum sit Deus. Sic et Ecclesia in peregrinatione istius mundi, et via præsentis vitæ constituta totis medullis cordis clamans postulat, ut per suffragia sanctorum sibi supernæ patriæ pandatur introitus, ut ibi nominis sui expleat officium, dicens cum propheta: *Aperite portas justitiæ, et ingressas in eas constebor Domino, hæc porta Domini, Justi intrabunt per eam.* » Et unde hoc deposcat addit dicens: *quia nobiscum est, qui fecit virtutem in Israel.* » Valde enim justum est ut qui se unitum cum capite suo agnoscit, de quo scriptum est, *Dominus virtutem populo suo dabit, et benedicet populum suum in pace,* cum eo ad cælestis regni apicem ascendat, quia sine eo nullo modo illuc pervenire potest. Unde ipsa Veritas in Evangelio ait: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo filius hominis, qui est in cælo.* » Potest et hoc quod dicit Judith custodibus murorum, *Aperite portas,* devotio cordis auditorum suorum ab ea postulata intelligi, hoc est, ut præparet intentionem cordis ad accipiendam ea quæ sibi dicuntur; sicut Salvator in Evangelio per parabolas docens dixit: *Qui habet aures audiendi audiat.* » Et Joannes apostolus in Apocalypsi sua eamdem sententiam sæpius repetit dicens: *Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis.* » Merito ergo illa, quæ virtutes Domini, quas fecit, expromere vult, auditores devotos querit, quia scriptum est: *Beatus qui causam suam loquitur in aurem audientis.* »

« Et factum est, cum audissent viri vocem ejus, vocaverunt presbyteros civitatis. Et concurrerunt ad eam omnes a minimo usque ad maximum: quoniam sperabant eam jam non esse venturam, et accendentes luminaria congraverunt circa eam universi. » Ad vocem Judith presbyteri civitatis cum omni plebe conveniunt, quia ad doctrinam sanctæ Ecclesiæ non solum minores, sed etiam majores universi concurrunt, ut ejus sabubria dicta audiant, et pura intentione adimplenda suscipiant. Hoc est enim luminaria accendere, ad discendam veritatem,

cordis piam devotionem præbere, et universas tenebras errorum a se repellere.

« Illa autem ascendens in eminentiorem locum, « jussit fieri silentium : Cumque omnes tacuissent, « dixit Judith : Laudate Dominum Deum nostrum, « qui non deseruit sperantes in se, et in me ancilla « sua adimplevit misericordiam suam, quam promi- « sit domui Israel, et interfecit in manu mea hostem « populi sui in hac nocte. » Quid est Judith in emi- nentiore locum ascendere ? nisi sanctam Ecclesiam ad superna et cœlestia dogmata sermonem convertere, ut illuc nostros animos sustollat, et ad laudandum Deum pro universis beneficiis suis, quæ misericorditer vero impendit Israel, torpentes provocet, cujus virtus hostem antiquum interfecit in manu illius feminae, de qua ad callidum serpentem Dominus in primordio ait : « Ipsa conteret caput ejus. » Et cum ipsa Veritas in Evangelio ait : « Ecce ego dabo vobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones, et super omnem virtutem inimici. »

« Et proferens de pera caput Holofernus ostendit « illis dicens : Ecce caput Holofernus principis mi- « litiae Assyriorum. Et ecce conopeum in quo re- « cumbebat in ebrietate sua, ubi per manus feminae « percussit illum Dominus Deus noster. Vivit autem « ipse Dominus, quoniam custodivit me angelus « ejus, et hinc euntem, et ibi commorantem, et inde « huc revertentem, et non permisit me Dominus an- « cillam suam coinquinari, sed sine pollutione pec- « cati revocavit me vobis gaudentem in victoria sua, « in evasione mea et in liberatione vestra. Confite- « mini illi omnes, quoniam bonus, quoniam in sæ- « culum misericordia ejus. » Profert Judith in conspectu populi caput Holofernus, et ostendit illis conopeum ejus, in quo recumbebat in ebrietate sua : cum sancta Ecclesia mentem superbam antiqui hostis fidelibus sermone lucido exponit, et dolum illius, in quo malitia plenus confidebat, illis aperte revelat, ut sciant quantæ perversitatis inimicus ipsorum sit, et quanta pietate omnipotentis Dei sub dominio fidelium animarum superatus atque redactus est ; quas illæsas ab omni fraude hostis et contaminatione erroris protectio divina custodivit, ut his omnibus perfecte agnitis Conditori suo atque Redemptori pro hoc condignas gratias agant, atque devotas laudes incessanter referant. Hinc est, quod pastor Ecclesiae auditores suos admonuit dicens : « Sobrii estote, quia adversarius vester diabolus, tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret, cui resistite fortes in fide (I Petr. v). » Hinc et Paulus ait : « Timeo, ne sicut serpens seduxit Evam astutia sua, ita et sensus vestri corrumpantur a veritate, quæ est in Christo Jesu Domino nostro (I Cor. xi). » Et item : « Confortamini, inquit, in Domino, et in potentia virtutis ejus, et induite vos armatura Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli. Quia non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi

A rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus (Ephes. vi). »

« Universi autem adorantes Dominum dixerunt ad « eam : Benedixit te Dominus in virtute sua, quia « per te ad nihilum redegit inimicos nostros. Porro « Ozias princeps populi dixit ad eam : Benedicta es « tu, filia, a Domino Deo excelso præ omnibus mu- « lieribus super terram. Benedictus Dominus, qui « creavit cælum et terram, qui te direxit in vul- « nera capitis principis inimicorum nostrorum ; quia « hodie nomen tuum ita magnificavit, ut non rece- « dat laus tua de ore hominum. » Benedicta est Ecclesia in virtute Domini, quia per ipsum Dominus contrivit potestatem diaboli, et benedicta est illa præ omnibus mulieribus super terram ; quia fidei ejus confessio, et divini cultus vera religio in toto orbe retinet principatum. Cujus laus non recedet de ore hominum, qui memores sunt ejus studii, et bonorum actuum, eo quod per dilectionem Dei et proximi, qua maxime fervet, non miretur magnitudinem præsentium tribulationum, sed fide plena et spe firma contendit ad eminentiam cœlestium præmiorum, ubi in futura vita consors erit gaudii et beatitudinis sanctorum angelorum.

« Porro Achior vocatus venit, et dixit ei : Deus « Israel, cui tu testimonium dedisti, quod ulciscatur se de inimicis suis, ipse caput omnium incredulorum incidit in hac nocte in manu mea. Et « ut probes, quod ita est, ecce caput Holofernus, qui « in contemptu superbiæ suæ Deum Israel contem- « psit, et tibi interitum minabatur dicens : Cum « captus fuerit populus Israel, gladio perforare præ- « cipiam latera tua. Videns autem Achior caput « Holofernus, angustiatum præ pavore cecidit in faciem super terram, et æstuavit anima ejus. Post- « ea vero, quia resumpto spiritu recreatus est, pro- « cidit ad pedes ejus et adoravit eam. » Per Achior duces Ammonitarum, ut supra diximus, pagani sive hæretici designantur, qui cum viderent sanctam Ecclesiam per fidem constantiam hostium ac persecutorum suorum ferocitatem superare, nimio pavore concussi a contumacia elationis suæ corruunt, atque sanctam Ecclesiam venerari nimio terrore compelluntur, sicque cum sequacibus suis errorem suum relinquere, atque fidelium numero se per catholicam confessionem, et baptismatis perceptionem associare festinant. Unde per Isaiam dicitur : « Venient ad te curvi filii eorum, qui te humiliaverunt, et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi, vocabunt te civitatem Domini, Sion sancti Israel (Isai. lx). »

CAPUT XIV.

Judith populo consilium præbet ut, exeuntes extra portas, armis perstreperant ut Assyriis metum injiciant.

« Dixit Judith ad omnem populum : Audite me, « fratres, suspendite hoc caput super muros nostros. Et erit, cum exierit sol, accipiat unusquisque arma sua, et exite cum impetu, non ut de-

« scendatis deorsum, sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit, ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam. Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holofernis, et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum, decidet super eos timor. Cumque cognoveritis fugere eos, ite post illos securi, quoniam Dominus conteret eos sub pedibus vestris. » Docet Ecclesia materno affectu atque magistrali auctoritate filios suos, qualiter hostem spiritualem insequentur, scilicet ut cum exierit sol, suspendant caput inimici sui super muros suos; hoc est, cum serenitas divinæ placationis et superni solatii illis resplenderit, mox contritam superbiam hostis antiqui doctrina evangelica qua muniuntur credentes omnibus patefaciant, et induti armis celestibus, id est, scuto fidei, lorica justitiæ, galea salutis, gladio spiritus, quod est verbum Dei, non segniter, sed fortiter inimicorum cuneum persequantur. At illi obedientes voci magistræ per omnia, sicut erant edocti, ita faciunt. Unde exterriti duces adversi exercitus ad principem suum suscitandum ire coguntur, cum priimi persecutorum videntes sanctæ Ecclesiæ unitatem et fiduciam contra se erectam, ad idola sua et falsa numina concurrunt ut eorum munimine protegantur. Sed cum ad eos confugerint, invenient illos fœditate propriæ nequitiae esse spurcissimos, nec eis aliquod solatium conferre posse, cum ipsi omni virtute atque robore sunt destituti. Unde fugæ præsidio se salvare sperantes, relinquunt omnia, cum quibus temporaliter se cæteris excellere posse credebant, et per camporum vias et semitas collium dispurguntur; quia non est virtus, neque consilium, neque potentia apud eos, qui contra Dominum rebellare disponunt, sicut scriptum est: « Non est prudentia, non est sapientia, non est consilium contra Dominum. » Et Jerémias: « Non effugiet, inquit, velox, nec salvari se putet fortis. Dies autem Domini exercituum sumet vindictam de inimicis suis, devorabit gladius et saturabitur, et inebriabitur sanguine eorum (Jer. XLVI). »

CAPUT XV.

Populus Assyrios in fugam vertit et cæsis quamplurimis magnam prædam reportat. Joachim summus pontifex ab Jerusalem descendit Bethuliam ut videat Judith, quam benedictionibus cumulavit; populusque omnia quæ fuerant Holofernis victrici seminae largitus est.

« Videntes itaque filii Israel fugientes, secuti sunt illos, descenderuntque clangentes tubis et ululantes post ipsos. Et quoniam Assyrii non adunati in fugam ibant præcipites, filii autem Israel uno agmine persequentes debilitabant omnes quos invenire potuissent. » Fugientes adversarios Israelitæ persequuntur clangentes tubis et ululantes; quia prædicatores sancti non armis carnalibus, sed tuba Evangelica hostium fugant exercitum, et victoriam sumere certant de inimicis suis. Unde in libris Judicum Gedeon contra Madianitas pugnaturus non hastam, clypeum aut gladium, sed tubas et lampades

tulit, atque in eis famosissimam victoriam de hostibus suis percepit: ut figuraret futuros Evangelii præcones, quibus colluctatio non erat gerenda contra carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates istius sæculi, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in celestibus, voce prædicationis et miraculorum fulgere magis, quam armorum conquassatione terrere atque superare hostes universos. Et infra dicit, Assyrios non adunatos in fugam esse præcipites, filios autem Israel uno agmine eos persequentes; quia paganorum et hæreticorum, et omnium impiorum multiplices sunt errores, et varia iniquitatum devia, in quibus dispersi nunquam se coadunare in via justitiæ possunt. Populus autem Dei, et veri confessores Christi uno agmine, hoc est, uno fidei tenore veritatis tramitem pergunt, et certam victoriam de persecutoribus suis capiunt.

« Misitque Ozias nuntios per omnes civitates et regiones Israel. Omnis itaque regio, omnisque urbs electam juventutem armatam misit post eos, et persecuti sunt eos in ore gladii, quousque venirent ad extremitatem finium suorum. Reliqui autem, qui erant in Bethulia, ingressi sunt castra Assyriorum, et prædam, quam fugientes Assyrii reliquerant, abstulerunt, et onustati sunt valde. » Ozias, qui interpretatur *robur Domini*, nuntios per omnes civitates et regiones Israel mittit, et hortatur eos venire ad persequendos hostes, cum strenuitas sanctorum prædicatorum, qui fide Christi confortati sunt, per verbum Evangelii omnes incitat contra hostes Christianæ religionis, ut recte credendo et bene operando inimicorum studeant prostituere multitudinem. Unde omnis urbs et communis regio electam juventutem armatam misit post eos; quia ad prædicationem verbi Dei ex gentibus atque provinciis probatæ personæ, et viribus animi in electæ in militia Domini ad conterendos hostes ejus conveniunt, quos prævidens in spiritu Isaias ait: « Ecce illi de longe venient, et ecce illi ab aquilone et mari, et isti de terra australi. Audite, cœli, et exsultet terra: jubilate, montes, laudem, quia consolatus est Dominus populum suum, et pauperum suorum miserebitur (Isai. XLIX). » Et bene dicitur quod persecuti sunt eos in ore gladii usque ad extremitatem finium suorum, quia non cito Christi miles debet securus esse, hoste intra patriam manente, sed toto nisu laborare, ut eum expellat de finibus conversationis suæ, cogitationum scilicet, verborum et actuum, ne forte, si alicubi concedit illi habitationem, subito eum confundat ac conterat. Cum autem peractum fuerit bellum, tum de hoste securus jam reportat triumphum.

« Hi vero, qui victores sunt reversi ad Bethuliam, omnia quæ erant illorum abstulerunt secum, ita ut non esset numerus in pecoribus et jumentis, et universis mobilibus eorum, ut a minimo usque ad maximum omnes divites fierent de prædationibus eorum. » Intueri oportet quod dicit eos qui intra

civitatem remanserunt, Assyriorum abstulisse prædam, eos vero qui victores de cæde hostium reversi sunt, pecorum et jumentorum, et universorum mobilium tulisse multitudinem. Quia licet multiplex labor sit militum Christi, una tamen debet esse intentio et eadem devotio, ut quidquid de hostium iniqua possessione eripere possint, ad ornatum et divitias sanctæ Ecclesiæ convertant, hoc est, aurum sapientiæ, argentum eloquentiæ, gemmas moralitatis ac virtutum, nec non et homines carnali sensui deditos, qui captivati erant idololatria et servitute vitiorum obnoxii, quatenus hæc omnia, quæ superbus Assyrius et princeps mundi hujus injuste possidebat, per bellatores Christi referantur ad honestatem divini cultus.

« Joachim autem summus pontifex de Jerusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis, et ut videret Judith. Quæ cum exisset ad illum, benedixerunt illam omnes una voce dicentes : Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israël, tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter, et confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris, et post virum tuum, alterum nescieris. Ideo et manus Domini confortavit te, et ideo eris benedicta in æternum. Et dixit omnis populus : Fiat, fiat. » Quid per Joachim summum pontificem de Jerusalem nisi Redemptor noster intelligitur, qui factus est a Deo nobis pontifex in æternum secundum ordinem Melchisedech, per quem habemus accessum ad Patrem, et spem vitæ æternæ. Quod etiam nominis ejus interpretatio exprimere videtur : Interpretatur enim Joachim Domini resurrectio. Unde ipsa Veritas in Evangelio ait : « Ego sum resurrectio et vita ; qui credit in me, non morietur in æternum (Joan. xi). » Hic ergo pontifex venit de Jerusalem in Bethuliam, cum de cælis descendit in uterum virginis, ex qua carnem assumens homo factus est pro nobis. Unde elegit discipulos, quos ipse fratres suos in Evangelio nominavit ; qui merito presbyteri propter honoris dignitatem et sapientiæ perfectionem nominantur, ut videret Judith, ut probaret scilicet Ecclesiæ suæ fidem et confessionem. « Quæ cum exisset ad illum, » hoc est, devotionem mentis sua bona operatione ostenderet, « benedixerunt illam omnes una voce dicentes : Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri. » Benedixit ergo Ecclesiam suam Dominus, cum eam gratiarum suarum ubertate replet, et omnibus laudabilem esse demonstrat, pro quo et ad Patrem gratias agens in Evangelio ait : « Confiteor, tibi, Pater, Domine cæli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis (Matth. xi). » Hinc et per Salomonem dicitur : « Surrexerunt filii ejus, et beatissimam prædicaverunt ; vir ejus, et laudavit eam (Prov. xxxi). » Gloria ergo Jerusalem est sancta Ecclesia, quia ad cælestem pertinet civitatem Dei, et societatem et beatitudinem sanctorum angelorum, quæ fecit viriliter, contra mundi consilgens principatum, contemnendo

minas et persecutiones hostium ; castitatem amavit, quia sinceritatem fidei servavit, per quam omnem multitudinem fidelium Apostolus se cælesti regi desponsasse gloriabatur dicens : « Desponsavi enim vos uni viro, virginem castam exhibere Christo (II Cor. xi). » Cujus thoro immaculatam ipsa se custodit, nec hæreticorum errori communicare ullo modo consentit. Ad benedictionem pontificis et presbyterorum respondit : Fiat, fiat, hoc est : Amen, amen : quia a majoribus sive minoribus filiis matris Ecclesiæ ipsa sola in toto orbe prædicabitur, et condigna cælesti sponso ubique et semper laudabitur.

« Per dies autem triginta vix collecta sunt spolia Assyriorum a populo Israel. » Isti dies triginta universum tempus præsentis vitæ significant, quia populus Dei per fidem, spem et charitatem divina præcepta servando de hoste triumphans colligit spolia ejus ; et spiritualem Assyrium sua suppellectili vastando deprædat. Et merito, quia fiducialiter regem suum obsequendo, victor ubique fortis exstat in prælio, de quo scriptum est : « Dominus fortis, Dominus potens in prælio (Psal. xxiii). » Et in Evangelica parabola ipsa Veritas narrat. « Quod fortis cum armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet ; si autem fortior illo superveniens vicerit eum, universa arma ejus auferet, in quibus confidebat, et spolia ejus distribuet (Luc. xi). » Hinc et in Salomone de forte muliere prædicatur, quod « confidat in ea cor viri sui, et spoliis non indigeat, quia accinxit fortitudine lumbos suos, et roboravit brachium suum, fortitudo et decor indumentum ejus, et ridebit in die novissimo (Prov. xxxi). »

« Porro autem universa, quæ Holofernis pecunia fuisse probata sunt, dederunt Judith in auro et argento, et vestibus et gemmis, et omni suppellectili, et tradita sunt illi omnia a populo. » Quid est quod dicit universa, quæ pecuniaria fuerunt Holofernis, populum dedisse Judith ; nisi quod quique fidellum, qui militiam Christi gerunt, quidquid ab hostium principatu vel proprietate capiunt, totum ad laudem et studium sanctæ matris communiter deputant Ecclesiæ, et ad ornatum ejus spiritualem conferre festinant, ut ipsa in auro sapientiæ fulgeat, in nitore eloquentiæ resplendeat, in gemmis pretiosis virtutum radiet, et ornamentis variarum disciplinarum induatur. Totum enim quod de bonis rebus possessor iniquus injuste possidebat, hoc ipsa rite ad suum attrahit decorem. Unde et in Exodo populus Dei ab Ægypto recedens thesauris Ægyptiorum onustus valde incedebat, atque ad culturam Dei, tabernaculique ejus constructionem in desertum secum asportabat. Sic et David rex, et cæteri reges justi in Vetere Testamento, quæ ab hostium manibus diversis præliis eruebant, ad ministerium templi Dei Domino consecrabant.

« Et omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus et juvenibus in organis et citharis. » Omnis populus Dei de percepta victoria gaudet, cum

universa membra Christi, in fine mundi de triumpho antiqui hostis pleniter exsultant. Tuncque in organis et citharis Dei laudes resonant, quando et voce jubilationis et concordie modulatione perfectæ vitæ omnipotenti Domino laudes perpetualiter decantant. Tunc et Judith nostra canticum novum cantat Domino, quando de corruptione vel læsione hostium nihil ultra veretur, de quo consequenter scribitur.

CAPUT XVI

Mirificum canticum Judith. De eo quod perpetrata victoria populus ad orandum Dominum Jerusalem adit; Judith quoque, expletis centum quinque annis, vitam suam sine eximio finivit.

« Tunc cantavit canticum hoc Domino Judith dicens. » Judith, hoc est, confitens et laudans, tunc canticum canit Domino, quando sancta Ecclesia sponsa videlicet summi regis post peractum bellum præsentis vitæ, quo contra diabolum atque hostes spirituales configebat pro triumpho atque ereptione sua Domino grates condignas exsolvit, atque officii sui sine aliquo impedimento pleniter ipsi exhibet ministerium, nec aliquid ei oberit paterni nominis, hoc est, Merari, recordatio: quando jam nulla pristinæ amaritudinis remanebit portio, sed tota in gaudii perfecti magnitudinem vertitur temporalis doloris afflictio. Cum juxta apocalypsin Joannis « tabernaculum Dei erit cum hominibus, et habitabit cum eis, et ipsi populus ejus erunt: Et ipse Deus cum eis erit eorum Deus. Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, qui prima abierunt (Apoc. xxi). » Sed videamus quomodo canticum Judith inchoet.

« Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exaltate et invocate nomen ejus. » Tympanum quidam dicunt esse musicum instrumentum, quasi duabus mitris solis capiibus convenientibus supra eas densi corii sonora resultante, quod musici disciplinabili mensura percussiones gemina resonantione modulantur. Alii autem dicunt tympanum esse rem minimam, eo quod in manu mulieris portari potest; sicut scriptum est in Exodo: « Sumpsit ergo Maria prophetissa, soror Aarou, tympanum in manu sua (Exod. xv). » Et fieri tubam cum una fistula in capite angusto, per quod inspiratur, mystice significat minimam scientiam esse legis veteris in manu Synagogæ Judæorum antiquis temporibus, quæ modo per Christum dilatata est in manibus sanctæ Ecclesiæ. Cymbala vero sunt parvissimæ phialæ permixtis metallis compositæ, ventricula fusa in lateribus habentes, quæ artificiosa modulatione collisæ acutissimum sonum delectabili consonantione restituunt, et significat labiorum nostrorum motum, quæ non immerito inter musica instrumenta posita sunt, quia et similitudo quædam est cymbalorum, et per eam voces humanæ harmoniam reddere suavissimam comprobatur. Harmonia enim est diversarum rerum in unum convenientium redacta copulatio, quod et in voce humana

A constat accidere, quando et tempora ipsa, et syllabæ ad unam vocis concordiam perducuntur. Psalmus autem est, ut a majoribus traditur, organum musicum, sicut cithara, pindarium, aliaque quæ vocibus nostris dulcissima modulatione respondeant. Quod sæpe diximus ad actus nostros probatissimos pertinere; ac inde intuendum nobis est, qualiter cantrix nostra jubeat nos Domino laudes canere, hoc est, primum incipere illi in tympanis, deinde cantare in cymbalis, sicque modulare ipsi psalmum innuit: scilicet demonstrans, quod si velimus Deo canticum nostrum placere, studeamus ei corde et ore, atque bona operatione consonas laudes dicere. Ille enim incipit Domino in tympano qui legis Domini præcepta assidue cordis sui meditatur secreto. Ille ei cantat in cymbalo, qui catholicam confessionem cum canticis spiritualibus labiorum decenti profert jubilo. Ipse modulatur ei novum psalmum, qui in novitate vitæ ambulans piæ cordis intentioni, et rectæ oris confessioni concinnum boni operis adjungit actum. Unde in Psalterio scriptum est: « Laudate Dominum, quoniam bonus est psalmus, Deo nostro jucunda sit laudatio (Psal. cxlvi). » Omnis opera humana mercedem sibi postulat debere retribui, ut quod laboriose peragimus, spe propositi muneris consolemur. In laudationibus vero Domini actus ipse habet præmium suum, quando ipsa erit retributio, quæ nunc est exercitatio. Nam cum bonum sit Dominum prædicare, inde unusquisque noscitur promissa dona recipere: recipit plane, quando in illa angelica singulare sit munus sanctorum, perpetuum Domini subire præconium. Laudemus ergo devotione qua possumus, et hic illa beata dona meditemur. Quid enim felicius, quam modo exercere quod te speras in futura beatitudine posse peragere. Spe enim salvi facti sumus, sed nondum apparuit, quid erimus. Cum enim Christus apparuerit vita nostra, tunc et ipsi cum eo apparebimus in gloria. Unde et sequitur:

« Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi, qui posuit castra sua in medio populi sui. » Redemptor noster, de quo in Psalmo scriptum est: « Dominus fortis, Dominus potens in prælio (Psal. cxlii), ipse per sanguinem crucis suæ contrivit sævitiam diaboli, et mundum subjecit suæ ditioni, qui resurgens a mortuis ad discipulos suos ait: « Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, docentes eos observare omnia, quæcunque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi (Matth. xxviii). » Castra ergo sua in medio populi sui posuit, cum Ecclesiam suam in medio nationum constituit, in qua semper manens quotidie electos suos de manibus inimicorum liberat, sed in fine mundi perfectam liberationem eis præstabit, quando absorbetur id quod mortale est a vita, et ipsa novissima destruetur mors; quando sancti fulgebunt, sicut sol in regno Patris eorum, et

interitum omnium hostium suorum, cum capite suo ipsi videntes ridebunt et dicent : « Ecce homo, qui non posuit Deum adiutorem sibi, sed speravit in multitudine divitiarum suarum, et prævaluit in vanitate sua. Ego autem sicut oliva fructifera in domo Dei speravi in misericordia ejus in æternum, et in sæculum sæculi confitebor illi (*Psal. LI*). » Unde nunc replicans contra malitiam inimicorum suorum in carmine suo subjunxit :

« Venit Assur ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis suæ, cujus multitudo obturavit torrentes, et equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines meos, et juvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in prædam, et virgines in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus feminæ, et confodit eum. » Assur quem Isaias virgam furoris Dei et baculum indignationis ejus appellat, mystice significat diabolum, qui per ministros suos, hoc est, immundos spiritus, vel homines paganos vel Judæos sive etiam hæreticos, veniens ex montibus, id est, superbiæ suæ tractibus; et ab aquilone, hoc est, ab infidelitatis frigore, disposuit bellum contra populum Dei; cujus militiæ multitudo obturavit torrentes, cum varias temporaliter fidelibus excitavit persecutiones, ejusque equi cooperuerunt valles, cum superbia lictorum ejus vinculis captivarat humiles. Cujus arrogantia plausit sibi fines Ecclesiæ devastaturam, et juvenes ejus, hoc est, robustos quoque in fide et bonis operibus gladio persecutionis occisuram; infantes quippe, de quibus scriptum est : « Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem (*Math. XXI*), » accipere in seductionis prædam, et virgines, id est, castas et pudicas animas abducturam in carcerem vitiorum. Sed licet ipse cæca stultitia tantum sibi plauserit, non tamen secundum votum ejus rerum ordo illi cessit, sed mirabili consilio Dei superbia ejus destructa est. Et ipse qui alibi ait : « In cælum ascendam, super sidera Dei exaltabo solium meum, sededo in monte testamenti, in lateribus aquilonis : ascendam super altitudinem nubium, et ero similis Altissimo (*Isa. XIV*), » cecidit de cælo Lucifer, qui mane oriebatur, et corruit in terram, qui vulnerabat gentes. Dominus ergo omnipotens nocuit eum, et tradidit in manus feminæ, quæ caput serpentis conterere in Genesi olim descripta est, et confudit eum, ligans eum videlicet ancillis suis, quæ devotum servitium humili animo semper conditori suo exhibebant; atque ita ipse, qui per superbiam sibi similitudinem Dei promiserat, detractus ad inferos, et in profundum lacus demersus est, id est, ad infernum ultimum, hoc enim significat lacus profunditas; pro quo in Evangelio « tenebras exteriores » legimus, « ubi est fletus et stridor dentium (*Math. VIII*). »

« Non enim cecidit potens eorum a juvenibus, et filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes opposuerunt se illi, sed Judith filia Merari in specie faciei suæ dissolvit eum. » Non enim immanitas

A persecutorum sanctæ Ecclesiæ a juvenibus, hoc est, ex robore carnis superatur, nec sagacitas humani ingenii, aut fortitudo imperii terreni necem illis inferre potuit, sed virtus divina per humilitatem et simplicitatem fidelium suorum inimicam cohortem superavit, contrivit ac dissipavit; species enim ac claritas omnium virtutum, quæ lucebat in sermone nostræ Judith, similiter et opere, causa fuit hostibus maximæ ruinæ. Qui enim nesciunt bonum in aliis repertum caste diligere, sed nequiter invidere, unde potuerunt habere solatium, inde sibi perpetuum acquirunt tormentum.

« Exiit enim se vestimento viduitatis, et induit se vestimento lætitiæ in exultatione filiorum Israel. Unxit faciem suam unguento, et colligavit cincinnos suos mitra; accepit stolam novam ad decipiendum illum : Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus, pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus, amputavit pugione captivam ejus. » Exiit se Ecclesia vestimento viduitatis, cum veteris hominis actus, pro quibus meruit deseri, in aqua baptismatis abluit, et novi hominis conversationem induit; qui renovatur de die in diem secundum imaginem ejus, qui creavit eum, particeps facta gaudii cœlestis. Unde per Isaiam de hac commutatione spiritualium indumentorum ad Jerusalem typicam dicitur : « Confusionis adolescentiæ tuæ obliviscaris, et opprobrii viduitatis tuæ non recordaberis amplius, quia dominabitur tui qui fecit te, Dominus exercituum nomen ejus (*Isa. LI*). » Unxit faciem suam unguento, quando unctionem sacri chrisomatis accepit in vultu, ut juxta Psalmistam exhilararet faciem suam in oleo. Concinnavit cincinnos suos mitra, cum fluctuantes motus cogitationum suarum divino timore constrinxit ac spe firma coadunavit, per quod conatus antiqui hostis certissime delusit. Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus, quia indumenta pedum suorum, quibus calceata fuit in præparatione Evangelii pacis pannerunt oculos inimici, et pulchritudo virtutum illius impotentem fecit animam ejus. Unde evenit quod superior facta, propriæ nequitiae pugione damuando jugulavit cervicem contumaciæ ejus.

« Horruerunt Persæ constantiam ejus, et Medii audaciam ejus. » In Persis, qui interpretantur tentantes, et Medis, qui resonant metuentes, exercitus diaboli, id est, maligni Spiritus possunt intelligi qui tentare ac decipere servos Dei semper parati sunt. Inde legitur in Evangelio ad caput nostrum accessisse in deserto tentatorem, quem paulo post eadem Scriptura appellat diabolum. Et doctor gentium Corinthiis scribens ait : « Ne tentet, inquit, vos is qui tentat (*I Cor. VII*). » Horrent ergo Persæ et Medii spirituales, hoc est, phalanges diaboli constantiam et audaciam Ecclesiæ, quia agnoscunt illi a Christo potestatem datam esse calcandi supra serpentes et scorpiones, et super omnem virtutem inimici. Et quia fundata est supra petram nec portæ inferi prævalerunt adversus eam. Hinc et Jacobus auditores suos admonuit dicens (*IV*) : « Resistite diabolo, et fugiet

a vobis; nihil enim superbius et ferocius illo est, cum animi sui ostendere permittitur qualitatem, sed nihil eo infirmius, quando per servos Christi divina conteritur potestate. Nota, lector, quod dicit Persas et Medos horrere constantiam ejus, et ululare Assyrios, et vide si forte vera opinio sit, quam supra proposuimus de Cambyse filio Cyri, quod a plerisque iste Nabuchodonosor, quem historia memorat, esse crederetur, qui Persis et Medis atque Assiriis dominari demonstratur.

« Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei arescentes in siti. » Ululant castra Assyriorum, qui diligentes interpretantur, quando persecutores Ecclesiae, qui disponebant bella adversus fideles, per humilitatem ipsorum, qui per abstinentiam mortificabant in se desideria carnis, et esuriunt, atque sitiunt justitiam, vincuntur.

« Filii puellarum compunxerunt eos, et sicut pueros fugientes, occiderunt eos. » Filii puellarum sunt filii Ecclesiarum Christi, qui hostes suos veluti pavidos et inhabiles ad pugnandum, gladio verbi occidunt, cum ab audacia pugnandi eos deponunt: non ergo illi quibus præceptum est, ut inimicos suos diligant, et pro persequentibus se orent, armis corporalibus quemlibet interficere gestiunt, sed spiritualibus, hoc est, sacris virtutibus hostes suos per divinum adjutorium superare contendunt: unde certum eis semper præstatur auxilium, sicut in sequentibus nostra cantrix dicendo demonstrat.

« Perierunt in prælio a facie Domini mei. » Dominus enim fortis, Dominus potens in prælio ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi suæ, et protector salutarium Christi sui est, populi videlicet Christiani, qui sunt membra unigeniti Dei Filii, Domini videlicet nostri Jesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula.

« Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro. » Bene ergo incitat mystica Judith populum novum sanguine Salvatoris redemptum, ut cantet Domino hymnum novum, hoc est, Novi Testamenti prædicet sacramentum, quod ideo dicitur novum, quia incarnationem Domini corporeis oculis ætas nostra nulla conspexit, alias Deo nihil novum est, quando ante constitutionem mundi universa præcivit. Hymnus autem Græcis sermo est, id est, laus carminum lege composita, qui hymni erant, quos idolis suis etiam gentilitas personabat. Addidit Deo nostro, ut qualem hymnum diceret, distincte potuissemus advertere.

« Adonai Domine, magnus es tu, et præclarus in virtute tua, et quem superare nemo potest. » Adonai unum est de decem nominibus Dei apud Hebræos, et interpretatur Dominus, hoc significans, quod dominaretur cunctæ creaturæ. Ubi notandum, quod ubicunque ponitur secundo, Dominus, ut in præsentia loco, et in Ezechiele, ubi secundum Septuaginta editionem ad principem Tyri sermo loquitur dicens:

« Morte incircumcisorum morieris in manibus alienorum, quia ego locutus sum, die Adonai Domini

nus (*Ezech. xxviii.*) Primum nomen tetragrammaton est, quod proprie ad Dominum pertinet, et ineffabile dicitur secundum commune quod sæpe in hominibus invenitur. Et bene Adonai congenitus Dei dicitur, quia Deus et homo. Dominus ergo est Dominus, quod dominetur omnibus vel quod timeatur a cunctis, quem nemo in virtute superare potest, sed potest per humilitatem et subjectionem placare, et ad misericordiam flectere, qui pius et misericors est omnibus, qui ad ejus pietatem et clementiam confluunt.

« Tibi serviat omnis creatura tua, quia dixisti et facta sunt: misisti Spiritum tuum, et creata sunt, et non est qui resistat voci tuæ. » Nota quod sanctam Trinitatem hæc hymnistria prædicat, hoc est, Dominum patrem, qui dicto suo, hoc est, per Verbum suum omnia fecit, et per Spiritum suum cuncta creavit. Hujusmodi est et illud Psalmistæ, qui ait: « Verbo Dei cæli firmati sunt, et Spiritus oris ejus omnis virtus eorum (*Psal. xxxii.*) » Cujus voci, id est jussioni, nullus resistere potest, quia in voluntate ejus universa sunt posita, cujus velle facere est.

« Montes a fundamentis movebuntur cum aquis. » Per montes superbia demonstratur persecutorum, qui a fundamentis moventur cum aquis, quando ab iniquis consiliis et seditionibus desistunt, non voluntate tamen, sed necessitate; quia id quod superbi cœperunt, victi potentia Dei ad effectum perducere non possunt. De qua re aliam comparisonem subdidit dicens:

« Petræ sicut cera liquescent ante faciem tuam. » Hoc est, duritia superborum, quæ se insuperabilem fore credebat, in præsentia adventus tui mollescens deficiet; nam sicut cera ex favis collecta tenera est, mollisque substantia, quæ sic ignis calore resolvitur, ut ei corpulentia penitus absumatur, ita quoque judicio Dei a facie ipsius disparent peccatores, quemadmodum cera proximo igne consumitur. Et tamen dicit a facie Dei eos esse dissolvendos, quia nunquam ad gratiam ipsius beneficiaque venturi sunt. E contrario, quid illis qui Deum timent eveniet, audiamus:

« Qui timent, inquit, te, magni erunt apud te per omnia. » Sicut et contemnentes Deum minorantur ac deficiunt, ita timentes illum, magni erunt apud ipsum per omnia, scilicet in collatione virtutum, et in augmento præmiorum. Post hæc redit iterum memorata prophetissa ad exponendas pœnas hostium suorum, ac dicit:

« Væ genti insurgenti super genus meum: Dominus enim omnipotens vindicabit in eis. » Genus suum dicit viros cultores Dei, de quo in Psalmo scriptum est: « Hæc est generatio quærentium Dominum, requirerentium faciem Dei Jacob (*Psal. xxiii.*) » E contrario est illa generatio, hoc est, prava et perversa, de qua Dominus in Evangelio ait: « Ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas. Ex illis occidetis et crucifigetis, et ex eis flagellabitis in synago-

gis vestris, et persequemini de civitate in civitatem, A ut veniat super vos omnis sanguis justus, qui effusus est super terram, a sanguine Abel justī usque ad sanguinem Zachariæ filii Barachia, quem occidistis intra templum et altare. Amen dico vobis, venient hæc omnia super generationem istam (*Matth. xxiii.*) » Huic ergo generationi vae erit perpetuum, quia sine ullo fine æternum illi manet tormentum, justo iudice sibi recte retribuente, quæ illa antea malitiose in proximos suos egerat; unde subjungitur:

« In die iudicii visitabit illos. » Visitabit utique illos, non ut superna cum sanctis mercede coronet, sed ut cum diabolo et angelis ejus perpetuis pœnis excruciet in inferno.

« Dabit enim ignem et vermes in carnem eorum, « ut urantur et sentiant usque in sempiternum. » Hinc B voce consolatoria Dominus per Isaiam prophetam ad justos loquitur dicens: « Nolite timere opprobrium hominis, et blasphemias eorum ne metuatis: sicut et vestimentum, sic comedet eos vermis, et sicut lanam, sic devorabit eos tinca: salus autem mea in æternum erit, et justitia mea in generationes generationum (*Isa. li.*) » Non solum enim in carnes peccatorum tormenta inferni redundant, sed etiam in animas, quia utraque substantia digne ibi puniatur, quæ hic pœnitentiam peccatorum, et bonorum operum fructum agere neglexit. Sed ideo in carnis dicit ignem et vermes dari, quia fœtor vermium de corruptione solet nasci carnis et sanguinis. Ideo caro recens sale conditur, ut exsiccatio humore sanguineo vermescere nequeat. Caro igitur et sanguis C vermes creat. Et quia delectatio carnalis, cui condimentum continentia resistit, pœnam luxuriosis generat æternam, de quo Salvator in Evangelio ait: « Ubi vermis eorum non moritur et ignis non exstinguitur (*Marc. ix.*) » in verme putredinem gehennæ, sicut in igne ardorem designat; sive vermem dicit seram scelerum pœnitentiam, quæ nunquam in tormentis conscientiam afflictorum mordere cessabit, ut ignis sit pœna extinsecus sæviens, vermis dolor interior accusans.

« Et factum est post hæc, omnis populus post victoriam venit in Jerusalem adorare Dominum, et « mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta, et vota et promissiones suas. » Et factum est, D inquit, post hæc, id est post necem Holofernis, post hostium fugam et interitum, post congratulationem civium cum Judith de divino auxilio sibi collato; et de liberatione sua, et laudibus quas pro hoc Domino solvebat; venit omnis populus adorare in Jerusalem Dominum, et proferre ibidem holocausta, vota et re-promissiones; quia ibi erat templum Dei et altare, et sanctificatio præcipua. Mystice autem significat, quod unusquisque electorum post peractum bellum hujus mundi, et victoriam certam de hostibus, purificatus ab omni labe peccatorum properat in supernam civitatem Dei, ubi vera est visio pacis, et ubi offeret Conditori suo pura vota cordis, placitam confessionem oris, et grata holocausta Deo totius con-

versationis suæ. Quando illud, quod in Apocalypsi de sanctis scriptum est, completur: « Absterget, » inquit, « Deus omnem lacrymam ab oculis eorum (*Apoc. vii.*) » Tanta illius civitatis, et tam celsa de Dei munere claritas apparebit, ut nulla remaneant vestigia vetustatis. Tunc siquidem corpora cœlestis corruptio sublimabit, et mentes æterni regis pascet intuitus. Et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit, quæ prima abierunt, cum sancta civitate novissimo iudicio glorificata, dolor, luctus et mortalitas tantum in gehenna remanebunt.

« Porro Judith universa vasa bellica Holofernis, « quæ dedit ei populus, et conopæum quod ipsa sustulerat, de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis. » Quod ergo Judith universa vasa bellica Holofernis, sibi data a populo consecravit Domino, significat quod sancta Ecclesia illas animas, quas diabolus sua malitia delusas ad usum ministerii sui, ad opera scilicet impietatis subjectas habuit, ipsa per bonum studium ab illius potestate eruens, vasa acceptabilia aqua et verbo effecit Deo, juxta illam parabolam Evangelii, qua Dominus ad Judeos loquitur dicens: « Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere, nisi prius fortem alliget, et tunc domum ejus diripiet (*Marc. iii.*) » Cum et Redemptor humani generis principem hujus mundi ejecit foras et alligavit fortem, tunc accepit Ecclesia ipsius potestatem ab eo, ut vasa hostis diripiendi converteret in vasa pietatis, nec non et studium, quo nefandi seductoris fraudes prædicans detegebat, ipsum etiam pro dono acceptabili offert regi et creatori suo. Unde subjungitur: « Et conopæum quod ipsa sustulerat, in anathema oblivionis. » Conopæum ergo, quod rete muscarum esse dicitur, doli sunt, quibus imprudentes capiuntur. Sed hos anathematizat et damnat sancta mater Ecclesia, quia illos displicere Domino novit, innocentiam autem placere; juxta illud psalmistæ: « Innocens manibus et mundo corde, qui non accepit in vanum animam suam, nec juravit in dolo proximo suo, hic accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a Deo salutari suo. (*Psal. xxiii.*) »

« Erat autem populus jucundus secundum faciem « sanctorum. » Veraciter et tunc populus Dei jucundus erit, cum pervenerit ad contemplationem vultus conditoris sui, nec non et in hac peregrinatione jam in spe futurorum bonorum quodammodo jucundus et lætus est. Unde dicit Apostolus: « Spe jam salvi facti sumus (*Rom. viii.*) » Et iterum: « Spe, » inquit, « gaudentes, in tribulatione patientes (*Rom. xii.*) » Hinc et ipsa Veritas in Evangelio ait: « Cum vos persecuti fuerint, et dixerint omne malum adversum vos, mentientes propter nomen meum, gaudete et exultate, quia merces vestra copiosa est in cœlis (*Matth. v.*) »

« Et per tres menses gaudium hujus victoriae celebratum est cum Judith. » Quid est per tres menses gaudium hujus victoriae celebrari cum Judith,

nisi quemlibet sanctorum fide, spe et charitate in incolatu istius mundi cum matre Ecclesia congratulari, et pro viribus certare, ut divina gratia adjutus, integrum et sine querela spiritum suum, animam et corpus in adventum Domini nostri Jesu Christi conservet. Fides enim, Domino testante, hominem salvum facit. Et de spe psalmista ait : « Qui sperat in Domino, non confundetur in æternum (Psal. xxx). » Illic et Joannes apostolus de charitate dixit : « Qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo (I Joan. iv). » Per tres menses ergo hujusmodi gaudium celebrat omnis qui ad æternam beatitudinem recte pervenire desiderat, et pia intentione, recta locutione atque bona operatione vitam perfectam ducendo adventum judicis sui sollicitus exspectat. Cum autem ille venerit, et tempus laboris illius transierit, tunc fiet quod sequitur :

• « Post dies autem illos unusquisque redit in sua. » Quia finito judicio acceptæ sententiæ sancti Dei de peregrinatione istius mundi migrabunt ad possidendum regnum Patris æterni, quod paratum est illis ab origine mundi.

• Et Judith magna facta est in Bethulia, et præclarior erat universæ terræ Israel. » Quia tunc apparebit claritas et gloria sanctæ Ecclesiæ, quæ antea latebat, cum in pressuris istius mundi versabatur. Tunc enim juxta Evangelicum testimonium : « Justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum (Matth. xiii), » et puritas fidei, per quam Apostolus omnes rite credentes virginem castam se despondisse uni viro Christo gloriabatur, in vera Bethulia, hoc est, in virginitate perpetua clarebit, quando sponsa nobilissima superno sponso veraciter conjuncta, sine macula, et sine ruga, et sine corruptione ulla cœlestem Jerusalem intraverit. Præclarior ergo erat Judith universæ terræ Israel, quia sola Ecclesia catholica eminet in toto orbe terrarum supernas divitias querens, thalamo cœlestis regis dignissima, et cum eo perpetuum regnum possessura. De qua ipse sponsus in Cantico canticorum ait : « Sexaginta sunt reginæ, et octoginta concubinæ; una est columba mea, perfecta mea, una est matris suæ electa genitrici suæ : viderunt eam filię, et beatissimam prædicaverunt; reginæ et concubinæ laudaverunt eam (Cant. vi). »

• Erat etiam virtuti castitas adjuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vite suæ ex cognosceret est Manasses vir ejus. » Castitas ergo Ecclesiæ admirabilis est, et valde laudabilis, quæ postquam pompæ diaboli et idololatriæ abdicaverat, et juxta Apostoli sententiam mundus sibi crucifixus est, ipsaque mundo; nequaquam ultra passa est ad illecebras carnalium voluptatum, atque pristinas sordes peccatorum relabi, sed lavacro sacræ regenerationis abluta atque renata, quod reliquum est temporis, in fide vivit Filii Dei, cui per Paulum dicitur : « Eratis autem aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino, ut lucis filii ambulat. »

• Erat autem diebus festis procedens cum gloria

A « magna. » Festa Christianæ religionis, quibus recordatur temporis Dominicæ incarnationis, passionis, resurrectionis atque ascensionis ad cœlos, adventus Spiritus sancti, sanctorum martyrum et confessorum natalitia atque triumphos, in quibus omnibus Ecclesia procedit cum magna gloria; quia honesta conversatione et probis moribus atque laudibus divina incessabiliter commemorat sacramenta. Quod propheta novo populo, hoc est Christiano mandare videtur in Psalterio, ubi scriptum est : « Constituite diem solemnem in confrequentationibus, usque ad cornu altaris (Psal. cxvii); » dum solvendum dicit, qui honore Domini et sanctorum confessione sacratus in confrequentationibus, id est professionibus crebris, quas populi turba condensat, et reddit celeberrima devotione festiva. Quod vero addit usque ad cornu altaris, prohibentur forsitan aliqui, quod multis in usu est, audita Evangelii lectione descendere; non enim ad cornu altaris accedunt, qui communicationis gratia non replentur. Hoc de isto altari visuali, ut mihi videtur, competenter accipimus, quo corpus et sanguis Domini solemni frequentatione datur. Illud vero altare est ante conspectum Domini, ubi purificatis animis per contemplationem ad sancta jubemur accedere, ut in hac actuali solemnitate illud semper debeamus inspicere.

• Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, et dimisit Abram suam liberam. » Donum viri præsentem mundum possumus accipere, in quo sub æstu tribulationum desudat Ecclesia, quia postquam abdicavit errori, cui antea sub gentili conversatione deserviebat, statim molestiæ persecutionum ei accreverunt. Ubi annos centum quinque manebat, quia lege Dei militans pro æterna beatitudine adipiscenda decertabat. Quinque ergo libri legis divinæ sunt, in quibus unius Dei cultura commendatur, et omnium idolorum servitus penitus interdicitur. Centum ergo, quia de leva numerum transfert in dexteram, æternam beatitudinem, ut diximus, merito designat. Et dimisit Abram suam liberam, cum carnalium conversationem, quæ timori semper obnoxia est, in libertatem gratiæ et securitatem charitatis docendo, exhortando, atque bonis exemplis meliorando perducit : ut jam bona, quæ timore pœnarum pro parte gerebat in spem præmiorum, et amore ipsius boni perfecto agere studeat. Quia, ut Joannes, ait « Timor, qui pœnas habet, non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem (I Joan. iv). » Unde timidi, servorum, et dilectione pleni liberorum assimilantur conditioni.

• Et defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia. » Defunctam ac sepultam dicit Ecclesiam ex parte membrorum ejus, quæ ab initio peccati protoplasti parentis nostri usque ad finem mundi mortis corporeæ non poterant jura effugere, de quo per Prophetam dicitur : « Quis est homo qui vivit, et non videbit mortem? » Moriatur etiam secundum Ecclesiasticam sententiam, sapiens et insipiens, et ad

unum fluem properant omnia; terra etiam sepultura communis est honorum et malorum. Sive alio sensu defuncta ac sepulta Judith cum viro suo, quando Ecclesia in baptismo commoritur Christo, ut resurgat cum ipso. Unde dicit Apostolus: « Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem; ut quomodo resurrexit Christus a morte per gloriam Patris, ita et nos in novitate vite ambulemus (Rom. vi). »

« Luxitque illam omnis populus diebus septem. » Quid est quod omnis populus pro morte Judith lugeat diebus septem, nisi quod electi Dei per omne tempus presentis vite, quod per septenarium dierum numerum currit, propter peregrinationem presentis Ecclesie in dolore et gemitu se affligunt, donec aspi-ret dies, et inclinentur umbræ. Sed luctus iste non ex desperatione, sed magis tædio presentium, et ex affectu futurorum, quem assidue habent sancti, nascitur. Ex quorum persona Propheta in psalmis loquitur dicens: « Super flumina Babylonis illuc sedi-mus et flevimus, dum recrdaremur tui, Sion (Psal. cxxxvi). » Et item, « Sitivit, » inquit, « anima mea ad Deum fontem vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus (Psal. xli)? » Ergo ut diximus, planetas eccle-siastici solemnes sunt, non lugubres. Unde in Evan-gelio legitur, quod « Rachel ploraret filios suos, et nollet consolari, quia non sunt (Matth. ii). » Cura-verunt viri timorati Stephanum, et confecerunt super eum planctum magnum. Beati qui lugent nunc, quoniam ipsi consolabuntur. E contrario autem, vae illis qui nunc ridet, quoniam flebunt. Flent ergo modo sancti Dei « euntes et mittentes semina sua; venientes autem venient in exultatione portantes manipulos suos (Psal. cxiv). »

« In omni autem spatio vite ejus non fuit, qui « perturbaret Israel, et post mortem ejus annis mul-tis. » Quomodo autem dicitur quod in spatio vite Judith nullus perturbaret Israel, cum tota humani generis vita tentatio sit super terram. Sed forsitan de clade hostium forinsecus dicit, quod post acce-ptam per Judith victoriam minus molesti fuerint ad tempus genti Judæorum. Mysterium autem mani-

festum est, quod nullus electos Dei in presenti Ec-clesia nocere funditus possit; id est, usque ad anime interitum pertingere. Unde ipsa Veritas in Evangelio ait: « Omne quod dedit mihi Pater, ad me veniet, et eum qui venit ad me, non ejiciam foras. » Et item: « Qui verbum meum audit, et credit ei qui me misit, habet vitam æternam, et in judicium non venit, sed transiit a morte in vitam. » Hinc et Apo-stolus ait: « Quos autem prædestinavit, hos et vo-cavit; et quos vocavit, hos et justificavit; quos au-tem justificavit, illos et glorificavit. Si Deus pro no-bis, quis contra nos (Rom. viii)? » Cunctis ergo diebus, quibus Ecclesia in incolatu istius mundi pe-regrinatur, electi filii ejus sub umbra alarum Dei usque ad finem proteguntur illæsi. Et si in hoc tem-pore doloribus et angustiis plenissimo sine damno salutis suæ conservantur, quanto magis post finem istius vite sine omni angustia, gemitu et periculo custodiantur, ubi dolor vel gemitus amplius jam non erit ullus. Et hoc est quod dicitur post mortem ejus annis multis; quia post obitum presentis vite in sæculum sæculi anni ejus sunt, quibus cum Christo feliciter vivit, et regnat in æternum.

« Dies autem victoriæ hujus festivitatis, ab He-bræis in numero sanctorum dierum accipitur, et colitur a Judæis ex illo tempore, usque in præ-sentem diem. » Merito igitur festivitas hujus vi-ctoriæ ab Hebræis, hoc est, *transitoribus*, in numero dierum sanctorum accipitur et colitur a Judæis, hoc est, *confessoribus*, ex illo tempore usque in præsen-tem diem; quia omnes qui in via hujus vite positi transire cupiunt ad regnum cæleste, et confitentur Domino misericordiam ejus, et mirabilia ejus super filios hominum, nullo modo oblivisci poterunt solem-nitatis istius, sed in numero sanctorum dierum ac-cipiunt illam, quando hanc solem in gaudio uni-versarum solemnitarum suarum celebrant. Ex eo scilicet tempore, quo primum per baptismum de inimici evaserunt potestate; usque in presentem diem, id est, donec præsens sæculum finiatur. Cum autem futura venerit vita, tunc jam festivitas stabi-lis erit atque perfecta, quando videbitur Deus deo-rum in Sion, et sancti ejus regnabunt cum eo in sæcula sæculorum.